gemeente
Haarlemmermeer

nota van B&W

Onderwerp	Evaluatie en actualisatie cultuurbeleid 2021-2024
Portefeuillehouder	drs. Marja Ruigrok
Collegevergadering	2 maart 2021
Inlichtingen	Loekie de Vries (+31235676174)
Registratienummer	2021.0000372

1. Voorstel

Collegebesluit(en)

Het college heeft besloten om:

1. de actualisatie van het cultuurbeleid voor de periode 2021-2024, zoals voorgesteld in de bijlage "Cultuur in 2025; evaluatie en actualisatie cultuurbeleid 2021-2024" vast te stellen, met de volgende accenten:
    1. *Cultuur brengen we samen;* meer samenwerking en integratie tussen de culturele instellingen en programmalijnen te stimuleren, zodat het culturele netwerk en de culturele infrastructuur nog steviger wordt.
    2. *Cultuur dichterbij;* spreiding van het cultuuraanbod over de kernen.
    3. *Cultuur in beeld*; profilering en zichtbaarheid van kunst en cultuur.
    4. *Landschap als drager van cultuur;* identiteit van Haarlemmermeer.
    5. *Cultuur vernieuwt;* ruimte maken voor nieuwe kunstvormen, partijen en makers.
    6. *Cultuur online;* groei en potentie van digitale mogelijkheden behouden en meer inzetten.
    7. *Cultuur faciliteert en regisseert;* optimalisering regierol van de gemeente en gemeentelijke processen. Wij regisseren en stimuleren cultureel ondernemerschap.
2. de raad voor te stellen deze nota te agenderen ter bespreking.

2. Samenvatting

De cultuurvisie "Ruimte voor cultuur, Kansen voor ondernemerschap", het visiedocument voor de periode tot 2030 (2012/0016382) geeft de kaders voor het cultuurbeleid tot 2030. Elke vier jaar voeren we een evaluatie van het beleid uit en op basis hiervan wordt een actualisatie voor de komende vier jaar gemaakt. De laatste evaluatie (2017.0002755) en actualisatie (2017.0035360) vonden plaats in 2017. Deze actualisatie bestaat uit twee onderdelen; een evaluatie en een actualisatie van het beleid. Ditzelfde geldt voor de bijlage "Cultuur in 2025; evaluatie en actualisatie cultuurbeleid 2021-2024".
In de nu voorliggende actualisatie worden accenten ten behoeve van de uitvoering van het cultuurbeleid in de derde uitvoeringsperiode (2021-2024) gelegd, die aansluiten bij het visiedocument. Het betreft een voortzetting van het bestaande beleid aangevuld met aandachtspunten die uit een inwonersenquête en de gesprekken met instellingen kwamen. Dit betreft geen nieuw beleid, maar een herschikking en prioritering van activiteiten en initiatieven die binnen de bestaande middelen gerealiseerd dienen te worden.

3. Uitwerking

3.1 Wat willen we bereiken?

De cultuurnota 'Ruimte voor cultuur, kansen voor ondernemerschap (2013-2030) is in 2012 vastgesteld door de raad. Kunst en cultuur geven kleur, verbeelden en vormen de gemeente Haarlemmermeer. Het streven is een cultureel aanbod dat kwalitatief, goed en levendig is. Een aanbod dat garandeert dat Haarlemmermeer een aantrekkelijk gebied van 31 kernen is en blijft waar je nu en in de toekomst graag wilt wonen, werken en verblijven en van kunst en cultuur kunt genieten. Met een speciale focus op jeugd en jongeren (onder andere door het aanbieden van cultuureducatie op scholen en de bibliotheek op school).

De cultuurnota is uitgewerkt in vijf programmalijnen. Deze vormen de basis voor de uitvoering van de cultuurnota. De programmalijnen zijn:

1. Het Cultuurgebouw als spil in een netwerk van culturele kernen
2. Cultureel ondernemerschap
3. Cultuureducatie en cultuur voor jongeren
4. Landschap en geschiedenis als inspiratiebron
5. Samenwerken en specialiseren in de regio (MRA)

<u>Uitkomsten evaluatie</u>

Het afgelopen jaar hebben we het beleid geëvalueerd. Er is een inwonersenquête uitgevoerd, we hebben diverse (online) werksessies met belanghebbenden gehad en de jaarverslagen van de culturele instellingen zijn geanalyseerd. De cijfers van voor de coronaperiode zijn meegenomen in de evaluatie. Uit de evaluatie komt het volgende beeld naar voren.

64% van de inwoners van Haarlemmermeer is tevreden over het cultuuraanbod en die tevredenheid is wederom gestegen (van 47% naar 64%) ten opzichte van de voorgaande vier jaar. Het aanbod is veelzijdig, interessant en divers, zo blijkt uit de inwonersenquête die wij het afgelopen jaar hebben uitgevoerd.

Schouwburg De Meerse, de bibliotheek en poppodium Duycker zijn, naast het Cruquiusgemaal, populaire en goed bezochte culturele plekken. In de categorie festivals en evenementen worden Meerjazz, Meerlive en Mysteryland goed bezocht. Het hoge bezoekersaantal van uitvoeringen van lokale toneel- of muziekverenigingen (pre-corona) laat zien dat Haarlemmermeer een rijk amateurkunst- en verenigingsleven in de verschillende kernen kent.

Uit de jaarverslagen en gesprekken met stakeholders komt een vergelijkbaar beeld. We mogen trots zijn op wat Haarlemmermeer cultureel te bieden heeft. Alle instellingen hebben goed gepresteerd en hun doelstellingen en jaarcijfers behaald. We lichten hier een aantal highlights uit. De succesvolle herbestemmingen van onder andere Sugar City, Fort Hoofddorp en de Margaretha's hoeve. De Grazende Zwaan, een avontuurlijk locatietheaterfestival voor jong en oud, in de polder. Het hoge bereik van leerlingen door cultuureducatieve programma's op de scholen en de getoonde innovatie in de programma's (tijdens coronatijd werden zelfs meer leerlingen bereikt). Ook regionaal werken we goed samen, zoals in de MRA en de provincie.

Natuurlijk is er ook ruimte voor verbetering. Het aanbod van het Cultuurgebouw is hoofdzakelijk geconcentreerd in Hoofddorp (Cultuurgebouw), Nieuw-Vennep en Badhoevedorp. In kleinere kernen worden culturele activiteiten gemist. De geografische spreiding binnen onze gemeente en de soms lastige bereikbaarheid met het openbaar vervoer maakt dat niet alle activiteiten even toegankelijk zijn. Inwoners geven aan niet altijd goed op de hoogte van de aangeboden activiteiten te zijn, waar zij wel graag naartoe hadden gewild. Zichtbaarheid en communicatie over de activiteiten zijn aandachtspunten. Stakeholders geven aan graag meer

ruimte te zien voor andere, bestaande en nieuwe, culturele instellingen om nieuwe initiatieven te ontplooien. De uitwerking van cultureel ondernemerschap behoeft aandacht; instellingen ervaren belemmeringen in de subsidiesystematiek en de regels van onze gemeente om cultureel te ondernemen. Het verkrijgen van bijvoorbeeld een horeca-vergunning of het gevaar om minder subsidiegeld te krijgen bij het genereren van derde geldstromen zijn slechts twee voorbeelden die genoemd zijn. En het prachtige, unieke landschap van Haarlemmermeer (de polders, de erfgoedparels, forten, de Ringvaart/ Ringdijk, de Stelling van Amsterdam) verdient een grotere plek en verankering binnen het cultuurbeleid en de ruimtelijke ontwikkelingen.

Ook is gekeken buiten onze eigen gemeente. De landelijke, regionale en lokale ontwikkelingen wijzen op accentverschuivingen. Zo zet het rijk de komende jaren (2021-2024) in op een bredere benadering van cultuur voor en door iedereen. Nieuwe makers, kunstvormen en nieuwe generaties krijgen de ruimte. Het rijk ziet kansen in de verbinding met activiteiten binnen het sociaal domein om nieuwe en andere doelgroepen te bereiken. Regionaal heeft de MRA een regioprofiel opgesteld: 'Meer dan de delen; Programma Kunst Cultuur en erfgoed 2019-2024'. We gaan nog meer samenwerken op bepaalde thema's zoals erfgoed (onder andere leegstand en herbestemming van monumentale panden), toegankelijkheid, cultuureducatie en kennisdeling en samenwerking. Lokaal spelen de verwachte bevolkingsgroei en uitbreiding van Haarlemmermeer, met een toenemende jeugd- en seniorengroep.

De komst van het coronavirus heeft een grote impact op het culturele bestel. De (financiële) effecten van de coronacrisis op cultuur kunnen we op dit moment nog niet volledig overzien, maar we weten wel dat er weinig reserve is bij de instellingen. Daarnaast zien we een bewonderenswaardige saamhorigheid, flexibiliteit en veerkracht in de Haarlemmermeerse cultuursector. Digitale ontwikkelingen zijn in een stroomversnelling gekomen en zijn van blijvende waarde.

Bovengenoemde ontwikkelingen en uitkomsten van de evaluatie zijn meegenomen in de actualisatie.

Actualisatie

Wat betekent dit voor het cultuurbeleid?

We zijn trots op wat Haarlemmermeer op cultureel vlak te bieden heeft. Dit willen we vasthouden in de toekomst. Daarnaast willen we meegaan in de ontwikkelingen en plek en ruimte maken voor nieuwe kunstvormen en generaties. Dit doen we door de volgende accenten te leggen.

- *Cultuur brengen we samen* - we zetten in op verbinding, samenwerking en integraliteit zodat het bestaande culturele netwerk en de culturele infrastructuur nog sterker wordt. We zien grote meerwaarde en kansen voor innovatie, door het gebruik van elkaars kennis en expertise. Samenwerken creëert dwarsverbanden, zowel tussen de organisaties als in het aanbod. We werken samen om een aantrekkelijk cultuuraanbod voor inwoners te bieden, dat aansluit op de vraag en de behoefte van de inwoners. Cultuur heeft de potentie om een verbindende rol te spelen, ouderen samen te brengen en jongeren te bereiken. Een bijdrage te leveren aan het welzijn in onze gemeente. De komende tijd zetten we in om het bereik bij juist die scholen, doelgroepen en wijken waar cultuuronderwijs niet vanzelfsprekend is te vergroten. Samenwerken op verschillende onderwerpen (waaronder het sociaal domein, sport, onderwijs, toerisme) is daarbij de sleutel. Het netwerk van het sociaal domein, de lokale structuren en bestaande accommodaties zien we als kans om specifieke doelgroepen te bereiken en nog meer resultaat te halen.
- *Cultuur dichterbij* - we willen graag meer cultuur in de kernen, met een specifieke focus op jeugd en jongeren (12-18) en een gedifferentieerd aanbod voor volwassenen (met een

accent op 65+). De kernen hebben elk een eigen karakter, sociale structuur, lokale netwerken en maatschappelijke accommodaties, zoals dorpshuizen en jongerencentra. We vragen het Cultuurgebouw om hierbij aan te sluiten en vraaggericht te werken (bijvoorbeeld door aansluiting te zoeken bij de amateurkunstverenigingen, dorps- of wijkraden, scholen) en de al aanwezige energie en bestaande netwerken te omarmen. Bij de culturele instellingen zien we veel ambitie om 'decentraal' te opereren. We zien hierin een regierol voor het Cultuurgebouw weggelegd.

- *Cultuur in beeld* - we laten zien wat Haarlemmermeer cultureel te bieden heeft en maken cultuur meer zichtbaar in de wijken en kernen. Zodat inwoners op de hoogte en bekend zijn met de culturele activiteiten en mogelijkheden. Dit gaat over het cultuuraanbod van de culturele instellingen, maar ook over de erfgoedparels in onze gemeente en de kunstobjecten in de openbare ruimte. We vragen het Cultuurgebouw om, samen met de andere culturele instellingen, zichtbaarder te zijn, zodat de culturele sector in zijn geheel meer zichtbaar wordt.
- *Landschap als drager van cultuur* - we vertellen en omarmen het verhaal van Haarlemmermeer, onze ontstaansgeschiedenis, door gebruik te maken van de prachtige (erfgoed)locaties, het landschap, maar ook door de geschiedenis te verwerken in de activiteiten. De identiteit met haar karakteristieken zien we als de basis voor cultuur. We willen cultuur en landschap meer bedding geven binnen het cultuurbeleid, en nog meer omarmen als onderdeel van ruimtelijke ontwikkeling. Het verhaal van Haarlemmermeer willen we, waar mogelijk in het culturele aanbod terug laten komen. Hetzij door gebruik van de bestaande (erfgoed)locaties en het landschap, hetzij door dit te integreren in de activiteiten.
- *Cultuur vernieuwt* - we stimuleren innovatie, experiment en vernieuwing- we ondersteunen de ontwikkelingen in de samenwerking en maken ruimte voor nieuwe kunstvormen, makers en initiatieven. Cultuur volgt, inspireert en geeft uitdrukking aan de ontwikkelingen binnen de samenleving. Waar de samenleving vernieuwt en verandert, daar vernieuwt cultuur. Deze impuls voor vernieuwing willen we stimuleren en waar mogelijk en nodig, faciliteren. We willen ruimte maken voor nieuwe en kleinere initiatieven, spelers en samenwerking stimuleren.
- *Cultuur online* - we blijven flexibel door naast het fysieke aanbod mee te gaan of vooruit te lopen in de digitale stroom die nieuwe mogelijkheden biedt. We willen deze mogelijkheden graag behouden en waar mogelijk meer inzetten. Naast het bestaande fysieke aanbod, zetten we in op meer digitaal aanbod of een combinatie van beiden.
- *Cultuur faciliteert en regisseert* - de rol van onze gemeente is cruciaal bij de totstandkoming van nieuwe initiatieven, zoals culturele festivals, herbestemmingsprojecten en voorstellingen. Op dit moment worden er vaak belemmeringen ervaren door vragende partijen waardoor initiatieven, maar ook cultureel ondernemerschap niet of moeizaam van de grond komen. We willen het als gemeente gemakkelijker maken en waar mogelijk de culturele instellingen zo veel mogelijk faciliteren, drempels beslechten en kennis, informatie en netwerken delen.

3.2 Wat gaan we daarvoor doen?

De zeven hierboven genoemde accenten worden in de bijlage "Cultuur in 2025; evaluatie en actualisatie 2021-2024" uitgewerkt in concrete doelen per programmalijn.

3.3 Wat mag het kosten?

De kosten voor de uitvoering worden gedekt uit het in de programmabegroting beschikbare budget van beleidsdoel D: Inwoners nemen deel aan een breed aanbod van culturele activiteiten en maken kennis met de culturele historie van Haarlemmermeer, waarvoor wij het

cultureel erfgoed behouden van het programma Maatschappelijke Ontwikkeling taakveld 5.3, 5.4, 5.5, 5.6. Het uitgangspunt is dat de kosten voor de uitvoering van dit voorstel worden gedekt binnen de beschikbare middelen. Er zijn geen beleidsvelden uitgesloten van de strategische heroriëntatie die momenteel gaande is.

3.4 Wie is daarvoor verantwoordelijk?

De raad heeft de kaders van het cultuurbeleid gesteld via de nota "Ruimte voor cultuur, Kansen voor ondernemerschap", het visiedocument voor de periode tot 2030 (2012/0016382). Het college is verantwoordelijk voor de uitvoering van het cultuurbeleid en binnen het college is de wethouder cultuur het eerste aanspreekpunt.

3.5 Welke overige relevante informatie is beschikbaar?

Inwoners zijn geconsulteerd door middel van een korte enquête. Daarnaast zijn er diverse (online) werksessies met culturele en maatschappelijke betrokkenen geweest. De input hiervan is meegenomen in de actualisatie, evenals landelijk, regionaal, lokaal beleid en corona-impact.

3.6 Wanneer en hoe zal de raad/het college over de voortgang worden geïnformeerd?

De bijlage "Cultuur in 2025; actualisatie en evaluatie 2021-2024" ligt nu voor en geeft doelen, acties en gewenste resultaten weer voor de periode 2021-2024. Het uitgangspunt is dat de kosten voor de uitvoering van dit voorstel worden gedekt binnen de beschikbare middelen. Er zijn geen beleidsvelden uitgesloten van de strategische heroriëntatie die momenteel gaande is. Wellicht voeren we hiertoe een eerdere evaluatie uit die leidt tot een mogelijke heroverweging van de doelstellingen. Indien dit aan de orde blijkt, komen we hier op terug.

4. Ondertekening

Burgemeester en wethouders van de gemeente Haarlemmermeer,

de secretaris,	de burgemeester,
drs. Carel Brugman	Marianne Schuurmans-Wijdeven

Bijlage(n)

- Cultuur in 2025; Evaluatie en actualisatie cultuurbeleid 2021-2024

Cultuur in 2025

Evaluatie en actualisatie cultuurbeleid 2021-2024

gemeente Haarlemmermeer

Colofon

Tekst, vormgeving en drukwerk
Gemeente Haarlemmermeer
Postbus 250
2130 AG Hoofddorp
Telefoon 0900 1852
E-mail info@haarlemmermeer.nl
Internet www.haarlemmermeer.nl

Fotografie
Kees van der Veer, Jur Engelchor,
Margo Oosterveen, Danny de Casembroot
en Renate Jansen

Februari 2021

Inhoudsopgave

Voorwoord

Samenvatting

1 Inleiding

1.1 Waarom een actualisatie?

1.2 Aanpak

1.3 Leeswijzer

2 Het kader, de cultuurvisie in vogelvlucht

2.1 De cultuurvisie

2.2 De vijf programmalijnen

3 Input voor de actualisatie

3.1 Evaluatie

3.1.1 Uitkomsten inwonersenquête

3.1.2 Uitkomsten werksessies en jaarverslagen culturele instellingen

3.2 Ontwikkelingen

3.2.1 Landelijk beleid

3.2.2 Regionaal beleid

3.2.3 Lokale ontwikkelingen

3.3 Corona effecten

3.4 Conclusie

4 Cultuur in 2025 - Actualisatie - wat gaan we doen?

4.1 Programmalijn 1- Het Cultuurgebouw als spil

4.2 Programmalijn 2- Cultureel Ondernemerschap

4.3 Programmalijn 3- Cultuureducatie en jongerencultuur

4.4 Programmalijn 4- Landschap en Geschiedenis als inspiratiebron

4.5 Programmalijn 5- Specialiseren en samenwerken in de regio

4.6 Financiën

Bijlagen

1 - Uitkomsten inwonersenquête

2 - Evaluatie jaarverslagen en stakeholdergroepen per programmalijn

3 - Financieel overzicht

Poldercultuur

Forten langs de Geniedijk, de Ringvaart
en museum de Cruquius,
kenmerken van haar ontstaansgeschiedenis
cultuurhistorie waarop Haarlemmermeer
zo trots is, laat met overal te vinden
moderne sculpturen zien
dat het met de tijd is meegegaan
net zoals de magische sfeer van Mysteryland
in het Haarlemmermeerse Bos
waar iedereen samenkomt.

En voordat we met z'n allen
de Bietenbrug op gaan, proeven we
kristalheldere moderniteit in Sugarcity
en slingeren we langs Stompe Toren terug
de tijd in naar de Houtrak, natuurgebied
dat past bij Haarlemmermeer
horend bij de open cultuur die zich
het duidelijkst toont in weids landschap.

De lange rechte wegen langs
kleine kernen waar amateurkunst
hoogtij viert voor menig volgeboekte
grote zaal in oude en nieuwe Dorpshuizen
laat generaties in het Crashmuseum
in elkaar overvloeien en versterken in het
gevoel dat Haarlemmermeer
inwoners in iedere kern met cultuur verbindt.

Laat de muziek spelen, acteurs acteren en zangers zingen
laat Haarlemmermeer uitbundig de vrije tijd besteden
aan die kunst van het samenzijn om de verbintenis
en de rijkdom die cultuur in zich huisvest
over het voetlicht te dragen
en aan de buitenwereld te tonen
tijdens Grazende Zwaan of in poppodium Duycker.

Laat cultuur binnen de eenendertig kernen
stromen zoals de Ringvaart doet
om nieuwe stromingen ruimte te geven
in de ruimte van Haarlemmermeer.
Laat cultuur culturen mengen
en als schakels aan elkaar verbinden.

Mirjam Noach
Polderdichter Haarlemmermeer

Voorwoord

Voor u ligt de actualisatie van het cultuurbeleid van Haarlemmermeer voor de periode 2021-2024. In 2012 is de Cultuurnota “Ruimte voor cultuur, Kansen voor ondernemerschap” vastgesteld tot 2030.
Dat is een lange periode. Om toch actueel te blijven evalueren we dit beleid elke vier jaar. Vanwege het coronavirus is de actualisatie dit jaar anders verlopen dan gepland. Desondanks zijn we er toch in geslaagd om een goed beeld neer te zetten van ons culturele klimaat.

Uit de online-enquête onder inwoners blijkt dat 64% tevreden is met het cultuuraanbod. In 2016 was dat 45 %. Een mooi resultaat. Alle instellingen hebben goed gepresteerd. Vaak overtroffen ze zelfs hun eigen doelstellingen. Ook regionaal werken we goed samen met de Metropoolregio Amsterdam en de provincie Noord-Holland. Ik ben, zeker gezien deze vreemde tijd, erg onder de indruk van de veerkracht, creativiteit en saamhorigheid van onze culturele sector.

En natuurlijk is er ruimte voor verbetering. Zo missen inwoners in kleinere kernen culturele activiteiten. Soms zijn ze ook niet altijd goed op de hoogte van die activiteiten. Daarnaast gaan we meer aandacht besteden aan cultureel ondernemerschap. En het prachtige, unieke landschap van Haarlemmermeer, de polders, de erfgoedparels, forten, de Stompe Toren, de Ringvaart en Ringdijk, de Stelling van Amsterdam, al deze karakteristieken verdienen een grotere plek in ons beleid en in ruimtelijke ontwikkelingen. We hebben veel wat we willen koesteren. Ook op het gebied van kunst. Kijk bijvoorbeeld naar de collectie kunst in de openbare buitenruimte. En naar andere manieren waarop we onze identiteit presenteren, zoals in cultuureducatie en festivals als de Grazende Zwaan.

De actualisatie biedt geen grote veranderingen maar aanscherping van het huidige beleid. We willen vooral behouden waar we trots op zijn en ruimte maken voor nieuwe kunstvormen en de jongere generatie. We zorgen door goed beheer en onderhoud dat we in de toekomst kunnen blijven genieten van wat we hebben. Cultuur verrast, verwarmt en verbindt.

Ik nodig iedereen van harte uit om samen verder te werken aan een rijk cultureel leven in Haarlemmermeer.

Marja Ruigrok
Wethouder Cultuur

Samenvatting

“64% van de inwoners van Haarlemmermeer is tevreden over het cultuuraanbod en die tevredenheid is wederom gestegen (van 47% naar 64%) ten opzichte van de vorige periode. Het aanbod is veelzijdig, interessant en divers”, zo blijkt uit de inwonersenquête die de gemeente het afgelopen jaar heeft uitgevoerd. We mogen dus trots zijn op wat Haarlemmermeer cultureel te bieden heeft.

De enquête is onderdeel van de actualisatie van het cultuurbeleid. In 2012 heeft de gemeenteraad de cultuurvisie ‘Ruimte voor cultuur, kansen voor ondernemerschap (2013-2030)’ vastgesteld. Vierjaarlijks wordt deze visie opnieuw onder de loep genomen. Op basis van deze actualisatie wordt het cultuurbeleid, waar nodig, bijgesteld. En zo bereiken we de doelen voor 2030. Vanwege de komst van het coronavirus waren we genoodzaakt de actualisatie anders te organiseren dan gepland. Desondanks hebben we toch de gewenste evaluatie met bijbehorende gesprekken kunnen voeren. Cultuur draagt bij aan een aantrekkelijk vestigingsklimaat en zorgt ervoor dat Haarlemmermeer een aantrekkelijke gemeente van 31 kernen is én blijft waar je nu en in de toekomst graag wilt wonen, werken en verblijven en van kunst en cultuur kunt genieten. Haarlemmermeer heeft een bijzonder en uniek landschap en een bijzondere geschiedenis. Het is een polderlandschap met haar vele kernen, het water, de erfgoedparels, forten, de Ringvaart, Ringdijk. De geschiedenis zien we tot op de dag van vandaag terug in het landschap.

We streven naar een cultureel aanbod dat kwalitatief, goed en levendig is en aansluit bij de behoefte en vraag van de inwoners, met een accent op kinderen en jongeren en het onderwijs. Er zijn veel activiteiten die ingaan op de unieke geschiedenis en toekomst van Haarlemmermeer en de sporen daarvan in kunst, erfgoed en landschap. We subsidiëren een professioneel basisniveau aan culturele activiteiten, cultuureducatie, culturele projecten en daarnaast amateurkunst. We bieden de instellingen vooral de ruimte om – ondernemend en innovatief – aanvullende culturele programma’s te ontwikkelen.

Hoe is het gegaan met cultuur de afgelopen vier jaren?

Maar liefst 64% van de inwoners van onze gemeente is tevreden met het cultuuraanbod. En dat percentage is wederom gestegen ten opzichte van de voorgaande vier jaren. Schouwburg De Meerse, de bibliotheek en poppodium Duycker zijn, naast het Cruquiusgemaal, populaire en goed bezochte culturele plekken. In de categorie festivals en evenementen worden Meerjazz, Meerlive en Mysteryland goed bezocht. Het hoge bezoekersaantal van uitvoeringen van lokale toneel- of muziekverenigingen laat zien dat Haarlemmermeer een rijk amateurkunst- en verenigingsleven in de verschillende kernen kent.

Uit de jaarverslagen en gesprekken met stakeholders komt een vergelijkbaar beeld. We mogen trots zijn op wat Haarlemmermeer cultureel te bieden heeft. Alle instellingen hebben goed gepresteerd en hun doelstellingen en jaarcijfers behaald. We lichten hier een aantal highlights uit. De succesvolle herbestemmingen van onder andere Sugar City, Fort Hoofddorp en de Margaretha's hoeve. De Grazende Zwaan, een avontuurlijk locatietheaterfestival voor jong en oud, met theater en meer in de polder. Het hoge bereik van leerlingen door cultuureducatieve programma's op de scholen en de getoonde innovatie in de programma's (tijdens coronatijd werden zelfs meer leerlingen bereikt). Ook regionaal werken we goed samen, zoals in de MRA en de provincie.

Natuurlijk is er ook ruimte voor verbetering. Het aanbod van Het Cultuurgebouw is hoofdzakelijk geconcentreerd in Hoofddorp (Het Cultuurgebouw), Nieuw-Vennep en Badhoevedorp. In kleinere kernen worden culturele activiteiten gemist. De geografische spreiding binnen de gemeente en de soms lastige bereikbaarheid met het openbaar vervoer maakt dat niet alle activiteiten even toegankelijk zijn. Inwoners geven aan niet altijd goed op de hoogte van de aangeboden activiteiten te zijn, waar zij wel graag naartoe hadden gewild. Zichtbaarheid en communicatie over de activiteiten is een aandachtspunt. Stakeholders geven aan graag meer ruimte te zien voor andere, bestaande en nieuwe, culturele instellingen om nieuwe initiatieven te ontplooien. De uitwerking van cultureel ondernemerschap behoeft aandacht; instellingen ervaren belemmeringen in de subsidiesystematiek en de regels van de gemeente om cultureel te ondernemen. En het prachtige, unieke landschap van Haarlemmermeer, de polders, de erfgoedparels, forten, de Ringvaart en Ringdijk, de Stelling van Amsterdam, deze karakteristieken verdienen een grotere plek en verankering binnen het cultuurbeleid en de ruimtelijke ontwikkelingen.

Tot slot is er ook gekeken buiten onze eigen gemeente. De landelijke, regionale en lokale ontwikkelingen wijzen op accentverschuivingen. Zo zet het rijk de komende jaren (2021-2024) in op een bredere benadering van cultuur voor en door iedereen. Nieuwe makers, kunstvormen en nieuwe generaties krijgen de ruimte. Het rijk ziet kansen in de verbinding met activiteiten binnen het sociaal domein om nieuwe en andere doelgroepen te bereiken. Regionaal heeft de MRA een regioprofiel opgesteld en gaan we nog meer samenwerken op bepaalde thema's zoals erfgoed (onder andere leegstand en herbestemming van monumentale panden), toegankelijkheid, cultuureducatie en kennisdeling en samenwerking. Lokaal spelen de verwachte bevolkingsgroei en de uitbreiding van Haarlemmermeer een rol, met een toenemende groep jeugd en senioren.

Wat betekent dit voor het cultuurbeleid?

We zijn trots op wat Haarlemmermeer op cultureel vlak te bieden heeft. Dit willen we vasthouden. Daarnaast willen we meegaan in de ontwikkelingen en plek en ruimte maken voor nieuwe kunstvormen en generaties. Dit doen we door de focus te leggen op de volgende accenten.

- **Cultuur brengen we samen** - we zetten in op verbinding, samenwerking en integraliteit zodat het bestaande culturele netwerk nog sterker wordt. We zien grote meerwaarde en kansen voor innovatie, door het gebruik van elkaars kennis en expertise. We werken samen om een aantrekkelijk cultuuraanbod voor inwoners te bieden, dat aansluit op de vraag en de behoefte van de inwoners. Cultuur heeft de potentie om een verbindende rol te spelen, ouderen samen te brengen en jongeren te bereiken en een bijdrage te leveren aan het welzijn in onze gemeente. De komende tijd zetten we in om het bereik bij juist die scholen, doelgroepen en wijken waar cultuuronderwijs niet vanzelfsprekend is, te vergroten. Samenwerken op verschillende onderwerpen (waaronder het sociaal domein, sport, onderwijs, toerisme) is daarbij de sleutel. Het netwerk van het sociaal domein, de lokale structuren en bestaande accommodaties zien we als kans om specifieke doelgroepen te bereiken en nog meer resultaat te halen.
- **Cultuur dichterbij** – we willen graag meer cultuur in de kernen, met een specifieke focus op jeugd en jongeren (12-18) en een gedifferentieerd aanbod voor volwassenen (met een accent op 65+). De kernen hebben elk een eigen karakter, sociale structuur, lokale netwerken en maatschappelijke accommodaties, zoals dorpshuizen en jongerencentra. We vragen Het Cultuurgebouw om hier bij aan te sluiten en vraaggericht te werken (bijvoorbeeld door aansluiting te zoeken bij de amateurkunstverenigingen, dorps- of wijkraden, scholen) en de al aanwezige energie en bestaande netwerken te omarmen. Bij de culturele instellingen zien we veel ambitie om 'decentraal' te opereren. We zien hierin een regierol voor Het Cultuurgebouw weggelegd.
- **Cultuur in beeld** - we laten zien wat Haarlemmermeer cultureel te bieden heeft en maken cultuur meer zichtbaar in de wijken en kernen, zodat inwoners op de hoogte en bekend zijn met de culturele activiteiten en mogelijkheden. Dit gaat over het cultuuraanbod van de culturele instellingen, maar ook over de erfgoedparels in onze gemeente en de kunstobjecten in de openbare ruimte. We vragen Het Cultuurgebouw om, samen met de andere culturele instellingen, zichtbaarder te zijn, zodat de culturele sector in zijn geheel meer zichtbaar wordt.
- **Landschap als drager van cultuur** –we vertellen en omarmen het verhaal van Haarlemmermeer, onze ontstaansgeschiedenis, door gebruik te maken van de prachtige (erfgoed)locaties, het landschap, maar ook door de geschiedenis nog meer te verwerken in de activiteiten. Deze identiteit met haar karakteristieken zien we als de basis voor cultuur. We willen cultuur en landschap nog meer omarmen als onderdeel van ruimtelijke ontwikkeling en meer bedding geven binnen het cultuurbeleid. Het verhaal van Haarlemmermeer willen we in het culturele aanbod terug laten

komen. Hetzij door gebruik van de bestaande (erfgoed)locaties en het landschap, hetzij door dit te integreren in de activiteiten.

- **Cultuur vernieuwt** - we stimuleren innovatie, experiment en vernieuwing- we ondersteunen de ontwikkelingen in de samenleving en maken ruimte voor nieuwe kunstvormen, makers en initiatieven. Cultuur volgt, inspireert en geeft uitdrukking aan deze ontwikkelingen. Waar de samenleving vernieuwt en verandert, daar vernieuwt cultuur. In de coronatijd heeft de cultuursector veel inventiviteit en samenwerking laten zien. Deze drive en impuls voor vernieuwing willen we stimuleren en waar mogelijk en nodig, faciliteren. We willen ruimte maken voor nieuwe en kleinere initiatieven, spelers en samenwerking stimuleren.
- **Cultuur online** – we blijven flexibel door naast het fysieke aanbod, mee te gaan of vooruit te lopen in de digitale stroom en bijbehorende mogelijkheden. De coronatijd heeft een groei en potentie hiervan laten zien. Dit willen we graag behouden en waar mogelijk meer inzetten. Naast het bestaande fysieke aanbod, zetten we in op meer digitaal aanbod of een combinatie van beiden.
- **Cultuur faciliteert en regisseert** – De rol van de gemeente is cruciaal bij de totstandkoming van nieuwe initiatieven, zoals culturele festivals, herbestemmingsprojecten en voorstellingen. Op dit moment worden er vaak belemmeringen ervaren door vragende partijen waardoor initiatieven, maar ook cultureel ondernemerschap niet of moeizaam van de grond komen. We willen het als gemeente gemakkelijker maken en waar mogelijk de culturele instellingen faciliteren, drempels beslechten en kennis, informatie en netwerken delen.

1 Aanleiding

1.1 Waarom een actualisatie?

In 2012 is de cultuurvisie "Ruimte voor cultuur, Kansen voor ondernemerschap"[1] vastgesteld door de gemeenteraad voor een periode 2013 tot 2030. Dit is een lange periode. Om goed aan te kunnen sluiten bij de ontwikkelingen is afgesproken om elke vier jaar het beleid te evalueren en op basis hiervan bij te sturen door een actualisatie van de cultuurvisie. Sinds 2019 vallen de kernen Haarlemmerliede en Spaarnwoude onder de gemeente Haarlemmermeer en onder het cultuurbeleid[2].

1.2 Aanpak

Om deze actualisatie te kunnen maken, kijken we terug naar hoe het de afgelopen jaren is gegaan. Deze evaluatie is anders verlopen dan van tevoren gepland door de komst van het coronavirus. Desondanks hebben we toch de gewenste evaluatie met bijbehorende gesprekken kunnen voeren voor de actualisatie. Er is een inwonersenquête uitgevoerd, we hebben diverse (online) werksessies met stakeholders gehad en de jaarverslagen van de culturele instellingen zijn geanalyseerd. De input hiervan is samengevoegd in een evaluatie. Daarnaast zijn de landelijke

[1] Raadsstuk 2012/0016382

[2] Op 2 januari 2019 heeft de gemeenteraad van Haarlemmermeer de volgende gemeentelijke voorschriften geldend en van toepassing verklaard voor het gehele grondgebied van de gemeente Haarlemmermeer: nummer 40.Cultuurnota Haarlemmermeer: 'Ruimte voor cultuur, kansen voor ondernemerschap' d.d. 22juni 2012, nr. 2012.0016382; SSC

ontwikkelingen bekeken evenals de impact van corona. Al deze factoren hebben invloed op de culturele sector en zijn verwerkt in deze actualisatie.

1.3 Leeswijzer

Hoofdstuk 2 behandelt de inhoud van de cultuurvisie '13 –'30 in vogelvlucht. De visie is opgebouwd uit vijf programmalijnen. Deze worden kort besproken. Hoofdstuk 3 bespreekt de input voor de actualisatie. In dit hoofdstuk bespreken we de resultaten en inzichten uit de evaluatie en de ontwikkelingen om ons heen. Al deze bronnen leiden tot zeven accenten die de basis zijn voor de actualisatie van de cultuurvisie. Dit zijn dus de aandachtspunten van het cultuurbeleid voor de komende vier jaar.

Hoofdstuk 4 behandelt de actualisatie. Per programmalijn wordt aangegeven welke doelen we willen behalen, wat de acties en gewenste resultaten zijn voor de periode 2021-2024.

'Cultuur is geur, kleur en smaak van de samenleving. Eten en drinken zijn noodzakelijk, cultuur is voor de ziel.'

2 Het kader; de cultuurvisie in vogelvlucht

2.1 De cultuurvisie

De cultuurvisie 'Ruimte voor cultuur, kansen voor ondernemerschap (2013-2030) is in 2012 vastgesteld door de raad. Kunst en cultuur geven kleur, verbeelden en vormen de gemeente Haarlemmermeer. Het streven is een cultureel aanbod dat kwalitatief, goed en levendig is. Een aanbod dat garandeert dat Haarlemmermeer een aantrekkelijk gebied van 31 kernen is en blijft waar je nu en in de toekomst graag wilt wonen, werken en verblijven en van kunst en cultuur kunt genieten.

De culturele activiteiten zijn gericht op de inwoners van Haarlemmermeer met een accent op kinderen en jongeren en het onderwijs. Binnen het aanbod zijn er veel activiteiten die ingaan op de unieke geschiedenis en toekomst van Haarlemmermeer en de sporen daarvan in kunst, erfgoed en landschap. De gemeente subsidieert een professioneel basisniveau aan culturele activiteiten, cultuureducatie, culturele projecten en daarnaast amateurkunst. Daarbuiten biedt ze de instellingen vooral de ruimte om – ondernemend en innovatief – aanvullende culturele programma's te ontwikkelen.

2.2 De vijf programmalijnen

De cultuurvisie is uitgewerkt in vijf programma-lijnen. Deze vormen de basis voor de uitvoering van de cultuurvisie en blijven het uitgangspunt voor de komende 4 jaren (2021-2024).

1. **Het Cultuurgebouw als spil in een netwerk van culturele kernen**
   "We zetten in op Het Cultuurgebouw als centrum van de culturele infrastructuur in Haarlemmermeer en als som van de in Het Cultuurgebouw gevestigde instellingen. Van daaruit bouwt Het Cultuurgebouw aan een levendig netwerk met het cultureel initiatief in de kernen. Dat geldt zowel voor de culturele activiteiten van Het Cultuurgebouw in de kernen als voor het kleinschalig (amateur) initiatief in de 31 kernen.'

   Het Cultuurgebouw, de musea, erfgoedpartners en het verenigingsleven in de kernen vormen samen de basis van het culturele leven in Haarlemmermeer. Het Cultuurgebouw fungeert hierin als verbinder, aanjager en facilitator. Het Cultuurgebouw heeft eigen

aanbod. Daarnaast is zij makelaar van culturele activiteiten in de kernen, zowel professioneel als amateurkunstinitiatieven.

2. **Cultureel ondernemerschap**
   "Wij maken in onze afspraken met de instellingen ruimte voor cultureel ondernemerschap omdat ondernemerschap leidt tot meer innovatief en passend cultureel aanbod voor inwoners, bedrijven en bezoekers van de gemeente. Door meer ondernemerschap slagen instellingen erin om het eigen financiële draagvlak te vergroten en meer maatschappelijke allianties aan te gaan."

   Doel van de programmalijn is tweeledig, namelijk door cultureel ondernemerschap te stimuleren, leggen we de expertise waar deze hoort, bij de instellingen, wat leidt tot innovatie in het aanbod. Daarnaast gaat deze lijn over het minder afhankelijk worden van de instellingen van subsidiegelden en het creëren van (financieel) draagvlak.

3. **Cultuureducatie en cultuur voor jongeren**
   "We stimuleren het creatief vermogen van kinderen door aansluiting van cultuur in het onderwijs en ondersteunen de kennismaking van leerlingen met kunst en cultuur door een brede mix te maken van de methodiek van Kunstmenu en Cultuurparcours, Kunst in Leren en doorlopende leerlijnen. De vraag van het onderwijs is daarbij voor ons leidend. Het is belangrijk dat culturele instellingen maatwerk kunnen leveren aan het onderwijs en ook zorgen voor een educatief aanbod voor de eigen bezoekers. We vinden het belangrijk dat er in de gemeente een consistent aantrekkelijk cultureel aanbod is voor jeugd en jongeren, want die doelgroep is relatief groot in de gemeente. We vinden het belangrijk dat deze groep Haarlemmermeer blijft waarderen als een aantrekkelijke gemeente. Dat betekent dat de culturele instellingen in onze gemeente hun marketing ook op de doelgroep jongeren richten."

   De programmalijn cultuureducatie en cultuur voor jeugd en jongeren betreft cultuureducatie in het onderwijs en in de vrije tijd (voor-en buiten schooltijd) voor jeugd, jongeren en volwassenen.

4. **Landschap en geschiedenis als inspiratiebron**
   'Wij zetten in op meer aandacht voor de ontstaansgeschiedenis van Haarlemmermeer. Die unieke geschiedenis is nog altijd terug te vinden in het stedelijke en in het Groene landschap. Musea, kunst, architectuur en cultuurhistorie tonen die landschappelijke en culturele kenmerken aan inwoners en bezoekers en leggen verbindingen tussen sporen uit het verleden en de hedendaagse en toekomstige ontwikkelingen in onze gemeente.'

   De programmalijn landschap en geschiedenis is onderverdeeld in drie aandachtsgebieden. Het (historisch) cultureel erfgoed van de gemeente, de bestaande musea en de infrastructuur voor beeldende kunst, vormgeving en architectuur. Allen vertellen zij het verhaal van Haarlemmermeer, met het landschap als drager en identiteit van die geschiedenis.

5. **Samenwerken en specialiseren in de regio (Metropool regio Amsterdam)**
   "Haarlemmermeer is onderdeel van de metropoolregio en ingebed tussen een aantal belangrijke culturele steden. Wij geven in ons beleid daarom prioriteit aan die culturele programmering die bestemd is voor onze eigen inwoners en die activiteiten die voortkomen uit de unieke kwaliteiten van Haarlemmermeer. Daarnaast willen we op een aantal onderwerpen regionale samenwerking en afstemming organiseren."

   Binnen de metropool regio Amsterdam werken we samen waar mogelijk om elkaar te versterken. Binnen de regio delen we kennis en informatie en werken aan gezamenlijke thema's op het gebied van cultuur.

3 Input voor de actualisatie

In dit hoofdstuk bespreken we de input die gebruikt is voor de actualisatie. Aan de orde komen de belangrijkste resultaten en inzichten uit de evaluatie. Deze evaluatie bestaat uit een inwonersenquête, gesprekken met stakeholders en een analyse van de jaarverslagen van de culturele instellingen. Daarnaast wordt gekeken naar de ontwikkelingen in het landelijke, regionale en lokale beleid. Tot slot worden de nu al zichtbare effecten van corona op de culturele sector behandeld. De inzichten die uit deze input naar voren komen, vatten we samen in zeven accenten. Deze accenten vormen vervolgens de basis voor de actualisatie van de cultuurvisie.

3.1 Evaluatie

Voor de evaluatie van de cultuurvisie zijn drie bronnen gebruikt:

1. Inwonersenquête

Er is een uitvraag bij de gebruikers van cultuur gedaan; de inwoners van Haarlemmermeer. Voor de zomer 2020 is een aselecte steekproef van 1.500 adressen uit de Gemeentelijk Basis Administratie getrokken. Deze adressen hebben een enquête, bestaande uit 5 vragen met betrekking tot cultuur ontvangen. 358 mensen vulden de enquête in. Dit betreft inwoners uit verschillende kernen en verschillende leeftijdscategorieën.

2. (Online) werksessies met stakeholders

Alle stakeholders (cultureel, maatschappelijk, regionaal) konden door middel van werksessies meepraten over belangrijke cultuurthema's. Wie weet immers beter hoe het is gegaan en waar de kansen liggen dan de culturele instellingen zelf? Zeven groepen van een diverse samenstelling aan deelnemers hebben samen teruggeblikt en gebrainstormd over de toekomst. Zowel grote en professionele cultuurorganisaties, als kleinere culturele instellingen, amateur-en professionele instellingen, welzijnsinstellingen en dorpsraden. In totaal hebben 35 mensen vanuit 18 verschillende instellingen meegedaan.

3. Analyse van jaarverslagen culturele instellingen
De jaarverslagen van de culturele instellingen zijn geanalyseerd. Dit geeft inzicht in de behaalde resultaten, het aantal bereikte bezoekers en de financiële gegevens van de instellingen. Ook geeft dit een beeld waar kansen en ontwikkelpunten liggen voor de komende jaren.
De bovenstaande bronnen zijn tot slot naast elkaar gelegd en waar hiaten waren, is aanvullend een aantal belangrijke stakeholders geïnterviewd. Wat volgt is een beeld van het culturele veld, het culturele klimaat in Haarlemmermeer, waar we staan, waar we trots op zijn én waar de kansen liggen voor de toekomst. Hieronder worden de belangrijkste resultaten en uitkomsten uiteengezet. Voor een gedetailleerde evaluatie verwijzen we naar bijlagen 1 en 2.

3.1.1 Uitkomsten inwonersenquête

Voor de zomer 2020 kregen 1.500 inwoners de uitnodiging om deel te nemen aan een korte enquête van 5 vragen over cultuur. Er werden vragen gesteld met betrekking tot het aanbod, de tevredenheid, de kwaliteit van het aanbod en de communicatie en bekendheid ervan. 358 inwoners vulden de enquête in, oftewel een respons van 24%.

"Er is ruimschoots aanbod op cultureel gebied. Van landelijke voorstellingen in de Meerse, tot lokale artiesten die hun kunsten vertonen, een bioscoop, musea gericht op historie van de omgeving."

64% van de respondenten geeft aan tevreden te zijn over het culturele aanbod in gemeente. Ten opzichte van de voorgaande jaren is de tevredenheid wederom gestegen (ter vergelijking 2009, 2011, 2016). Respondenten vinden dat er genoeg cultureel aanbod is voor iedereen (alle doelgroepen, jong tot oud(er)). Het aanbod is veelzijdig, interessant en divers. De jongere doelgroep (18-35) is iets minder tevreden. Er is vraag naar activiteiten voor kinderen en jongeren gericht op de vrije tijd en buitenschoolse activiteiten. Ook mag het aanbod van activiteiten voor jeugd (12-16 jaar) wat groter vinden respondenten.

	2009	2011	2016	2020
Tevreden	37	41	45	64%
Neutraal	58	50	53	31%
Ontevreden	5	9	2	5%

Tabel 1: Tevredenheid respondenten over het culturele aanbod in de gemeente in %

Daarnaast is er behoefte aan meer aanbod voor de doelgroep 50+. Klassieke muziek, toneel en 'gewoon' gezellige (muziek)festivals of markten worden gemist. Evenals openluchtvoorstellingen (concerten, theater of toneel). Een enkeling vindt de programmering te weinig creatief of intellectueel.

"Voor senioren ... het zondagmiddagpodium en de filmavonden in Pier K. Bovendien ... het culturele aanbod is zo gevarieerd en voor elk wat wils!"

‘Er zijn voldoende mogelijkheden om voorstellingen te bezoeken of musea op redelijke afstand. De Meerse is een prima schouwburg en ook de ruimten van Pier K zijn prima te gebruiken voor allerlei clubs en uitvoeringen.’

In de top 6 van meest bezochte cultuurplekken van het afgelopen jaar staan drie locaties die gehuisvest zijn in Het Cultuurgebouw: Schouwburg De Meerse, de bibliotheek en poppodium Duycker. Ook het Cruquiusgemaal is een populaire culturele plek. In de categorie festivals en evenementen worden Meerjazz, Meerlive en Mysteryland goed bezocht. Landgoed de Olmenhorst is een nieuwkomer ten opzichte van voorgaande jaren.

Niet in de top 6 maar wel een vermelding waard is het hoge bezoekersaantal van uitvoeringen van lokale toneel- of muziekverenigingen. Dit scoort hoger dan bijvoorbeeld deelname aan een culturele cursus bij een professioneel kunstencentrum. Haarlemmermeer kent een rijk amateurkunst en verenigingsleven in de verschillende kernen, zo blijkt.

Spreiding en toegankelijkheid

Uit de enquête blijkt verder dat de grotere kernen (Hoofddorp, Nieuw-Vennep, Badhoevedorp) tevredener zijn over het aanbod dan de kleinere kernen. In kleinere kernen wordt cultureel aanbod gemist. Ook worden opmerkingen gemaakt over de lastige bereikbaarheid met het openbaar vervoer van activiteiten, wat maakt dat niet alle activiteiten even toegankelijk zijn.

De hoge prijs van de cursussen wordt soms genoemd als belemmering om deel te kunnen nemen aan cursussen. Volwassenen of jeugd met een kleiner inkomen kunnen hierdoor niet altijd meedoen aan de activiteiten.

Zichtbaarheid en Communicatie

Qua zichtbaarheid en communicatie geven respondenten aan niet altijd goed op de hoogte te zijn van de aangeboden activiteiten, waar zij wel naartoe hadden gewild. De communicatie over het culturele aanbod is niet altijd goed. Er wordt gevraagd naar meer marketing en communicatie. Een combinatie van fysieke communicatiekanalen (lokale krant, een cultuurgids, affiche of poster of billboard) en digitale communicatie (social media, nieuwsbrieven, e-mails) wordt aanbevolen.

‘Te veel kinderen krijgen geen muziekles, kunstles, toneelles vanwege hoge prijzen, omdat ouders het niet kunnen betalen. Een gemiste kans om onze jeugd meer mee te geven!’

Suggesties

Op de open vraag voor suggesties kwam een verscheidenheid aan antwoorden. Van meer events voor andere doelgroepen dan jongeren, meer activiteiten voor verstandelijk gehandicapten en openluchtvoorstellingen tot dansfeestjes voor 40+-ers, culinaire events, zomermarkten en meer internationale events. De meest gehoorde signalen gaan over de toegankelijkheid en bekendheid (zichtbaarheid) van de culturele activiteiten en voorzieningen.

‘Het Haarlemmermeerse Bos is een mooie plek voor zomeravondconcerten voor 40+ smaak of festivals à la De Tuin der Lusten, een smaakvol festival met theater, dans, beeldende kunst en zelfs eetbare kunst. Of denk aan openluchtmusicals, theater zoals in het Amsterdamse Bos of Caprera in Bloemendaal.’

3.1.2 Uitkomsten (online) werksessies en analyse jaarverslagen

Hieronder volgen de belangrijkste en meest opvallendste highlights van de afgelopen jaren. Voor een meer gedetailleerd overzicht verwijzen we naar bijlage 2.

Highlights

- Haarlemmermeer heeft een groot en divers aanbod van culturele activiteiten en een nog steeds groeiend aantal deelnemers aan de aangeboden activiteiten. Alle culturele instellingen en organistaies hebben goed gepresteerd en hun doelstellingen en jaarcijfers behaald.
- Sugar City, Fort Hoofddorp en de Margaretha's hoeve, zijn slechts drie voorbeelden van succesvolle herbestemmingsprojecten (erfgoed) die de afgelopen periode gerealiseerd zijn.
- Amateurkunst leeft in Haarlemmermeer. In de verschillende kernen zijn amateurkunstverenigingen erg actief, net als de lokale culturele netwerken en dorpsraden. Opvallende trend is een groeiende groep oudere inwoners die actief is in rock- en popbandjes of dansgroepen. Zij hebben een eigen lokaal publiek van trouwe fans en kunnen profiteren van de goede voorzieningen om te repeteren of op te treden.
- Haarlemmermeer heeft een nieuw en succesvol kunstzinnig festival; de Grazende Zwaan. Een avontuurlijk locatietheaterfestival voor jong en oud, met theater en meer in de polder. Het festival is een geslaagde en geïntensiveerde samenwerking tussen verschillende musea en Het Cultuurgebouw (Kunstfort Vijfhuizen, Museum de Cruquius en Podium voor Architectuur).
- Cultuureducatie op scholen is een gegeven in Haarlemmermeer, zowel voor de scholen als de aanbieders als voor leerlingen. Het bereik van de activiteiten is hoog en groeit nog steeds. Uitgangspunt is de vraag van de scholen, waarbij maatwerk geleverd wordt. Naast de bestaande programma's van Pier K bieden ook de musea lokale erfgoedprogramma's aan. De musea werken samen op het gebied van cultuureducatie in het erfgoededucatieplatform. Bijzonder in Haarlemmermeer is dat speciaal onderwijsscholen ook aansluiten en cultuureducatie in hun lesprogramma aanbieden. Ook zijn er speciale CultuurMagneetScholen die zich profileren met cultuuronderwijs naar (nieuwe) leerlingen, hun ouders en de directe omgeving. Haarlemmermeer is innovatief op het gebied van cultuureducatie, bijvoorbeeld met een combinatie van e-learning en samenspel in muziekonderwijs (Blended learning).

- De inrichting van het Cruquiusmuseum is vernieuwd en er is besloten tot een vernieuwing en herinrichting van het museum. Kunstfort Vijfhuizen is nationaal en internationaal meer in de belangstelling gekomen. Crash heeft een professionaliseringsslag gemaakt. Het Nationaal Transport Museum is een voorbeeld op het gebied van cultureel ondernemerschap. Alle Haarlemmermeerse musea laten innovatie én stijgende bezoekersaantallen zien.
- Het Cultuurgebouw is samengevoegd tot één organisatie; Het Cultuurgebouw. Alle labels van Het Cultuurgebouw presteren goed.
- Cultuur is onderdeel van de Brede Sociale basis. Een deel van de culturele activiteiten valt onder de Stevige Sociale Basis en wordt steeds vaker ingezet naast de andere trajecten binnen het sociaal domein. Bijvoorbeeld bij kwetsbare doelgroepen, waar culturele activiteiten ervoor zorgen dat mensen mee kunnen doen en een ander perspectief krijgen. Resultaten laten zien dat cultuur een andere doelgroep bereikt dan de maatschappelijke organisaties en hier goede resultaten mee boekt. 'Hoofddorp aan zee' en Taalhuis zijn mooie voorbeelden hiervan. Voor jeugd en senioren is de bibliotheek een waardevolle studie-en ontmoetingsplek. De bibliotheek fungeert als een voorportaal van de sociale instellingen. Juist door het laagdrempelige karakter van de bibliotheek komen mensen gemakkelijker en hoeven soms niet door te stromen naar de sociale instellingen.
- De samenwerking tussen de culturele instellingen onderling, maar ook op het gebied van het sociaal domein is de afgelopen periode geïntensiveerd.
- Er is een succesvolle landschapstriënnale georganiseerd. Goede gelegenheid om het regionale te laten zien aan een groter publiek. De landschapstriënnale werd gehouden op een significante plek als het gaat om landschap en drager van het cultuurbeleid, namelijk de monumentale boerderij Klein Vennep in Nieuw-Vennep.
- Een mooi voorbeeld van de kracht en de voordelen van regionale samenwerking is de oprichting van het provinciale Noodfonds. Door het gebruik van de bestaande netwerken en de daarin aanwezige energie is het Noodfonds tot stand gekomen, waardoor tijdens de oronacrisis een financiële bijdrage aan culturele instellingen vanuit de provincie is gerealiseerd. Dit zijn slechts een aantal highlights van de afgelopen periode. Een meer gedetailleerde beschrijving per programmalijn treft u in de bijlage 2.

Kansen voor de komende periode

Natuurlijk is er altijd ruimte voor verbetering. Dit zijn de belangrijkste kansen die naar voren zijn gekomen:

- **Meer cultureel aanbod in de kernen**
  Cultureel aanbod in de kernen wordt gemist. Het aanbod van Het Cultuurgebouw is hoofdzakelijk geconcentreerd in Hoofddorp (Het Cultuurgebouw), Nieuw-Vennep en Badhoevedorp. Het Cultuurgebouw (de grootste culturele organisatie; gemeentelijk besluit in de cultuurvisie) biedt nog weinig activiteiten aan in de kernen, met uitzondering van de week van de amateurkunst en de vier kleinere bibliotheken en een aantal balletlessen op locatie. Ook de aansluiting tussen professionele- en amateurkunst in de verschillende kernen en wijken wordt gemist.
- **Meer aanbieders van cultuur**
  De positie van Het Cultuurgebouw als grootste speler (zowel qua organisatie, aantal locaties en budget) zorgt dat er minder (financiële) ruimte is voor andere, bestaande en nieuwe, culturele instellingen om nieuwe initiatieven te ontplooien en zo nieuw aanbod te creëren.
- **Zichtbaarheid**
  De zichtbaarheid van het aanbod én van de instellingen is een belangrijk aandachtspunt. Het aanbod van Het Cultuurgebouw, van de musea en andere erfgoedpartners bereikt de inwoners niet altijd. Kunst en cultuur mag zichtbaarder worden, de culturele instellingen mogen meer laten zien wat ze doen, wat er allemaal gebeurt. Sport wordt in de gesprekken met stakeholders als inspirerend voorbeeld genoemd. Sport weet zich te profileren en laat zien welke resultaten er geboekt worden.
- **Cultureel ondernemerschap**
  De uitwerking van cultureel ondernemerschap behoeft aandacht binnen de gemeente. Instellingen geven aan dat de nadruk vanuit de gemeente voornamelijk op het financiële aspect ligt, namelijk de subsidierelatie tot de instellingen. De instellingen zijn vaak welwillend om financiële geldstromen te genereren (denk aan commerciële inkomsten zoals verhuur, horeca, cofinanciering). Zij ervaren belemmeringen door onder andere de subsidiesystematiek en de regels van de gemeente. In de huidige systematiek leidt het generen van derde geldstromen tot het gevaar gekort te worden op de subsidie. Met als gevolg dat projecten, ondanks extra verkregen middelen niet door kunnen gaan. Dit is een reële drempel om actief te ondernemen.
- **Deelname van cultuuronderwijs in de vrije tijd (na en buiten schooltijd) kan groter**
  Ongeveer 1/3e van de leerlingen vindt via het cultuurprogramma haar weg naar het cultuuraanbod in de vrije tijd. De cijfers voor volwassenen en senioren, een groeiende doelgroep binnen de gemeente, laat ondanks een stijging een lager aandeel zien. Door bezuinigingen is een aantal programma's en groepen weggevallen of zijn de kosten van de cursussen verhoogd. Gelukkig blijken de deelnemersaantallen bij volwassenen niet gedaald te zijn ten opzichte van voorgaande jaren, ondanks de gestegen prijzen.

Het landschap en de geschiedenis van Haarlemmermeer zijn uniek en mogen een veel grotere rol spelen in het cultuuraanbod

- **Het landschap wordt nog te weinig ingezet als drager van cultuur**
  Het landschap en de geschiedenis van Haarlemmermeer zijn uniek. Het polderlandschap, de geografische spreiding, de erfgoedparels, forten, de Ringvaart, de Ringdijk, de Stelling van Amsterdam. Al deze elementen vormen de identiteit van Haarlemmermeer en zijn typische karakteristieken van wat Haarlemmermeer bijzonder maakt. Uit de evaluatie blijkt dat dit meer uitgedragen mag worden, zowel door de instellingen als door de gemeente zelf. Deze unieke locaties mogen een veel grotere rol gaan spelen binnen het cultuuraanbod en het cultuurbeleid.
- **Maatschappelijke accommodaties worden onvoldoende benut**
  De gemeente beschikt over veel bijzondere (erfgoed)locaties, de locaties van Het Cultuurgebouw, de dorpshuizen, jongerencentra. Een deel van deze locaties wordt niet efficiënt ingezet, om diverse redenen. Ofwel onbekendheid van de locaties bij de instellingen, of door te hoge huur(door)belasting, beheerkosten en administratieve issues. Er zijn veel accommodaties, zoals scholen, die in het weekend leeg staan.
- **Belemmerende rol gemeentelijke structuur**
  De onderlinge afstemming binnen de gemeente kan beter. Het gebrek aan integraliteit van de gemeente werkt op meerdere fronten belemmerend. Dit komen we op meerdere gebieden tegen. Het gebrek aan integrale samenwerking tussen bijvoorbeeld vergunningen, vastgoed, onderhoud en beheer en handhaving leidt tot lange ambtelijke trajecten. Interne regels en processen die niet goed afgestemd zijn. Het komt nog vaak voor dat experts en specialisten te laat bij een herbestemmingsproces betrokken worden. Dit zorgt voor vertraging in het proces. Initiatiefnemers voor een herbestemmingsproces moeten veel ambtelijke lagen en structuren doorlopen voordat hun initiatief uitgevoerd kan worden.

3.2 Ontwikkelingen

3.2.1 Landelijk beleid[3]

‘Trots voor wat er is, plek maken voor meer en vernieuwende genres en breder gevarieerder publiek bereiken. Zo ook eerlijke beloning binnen de cultuursector en cultuur van en voor iedereen.’

Het nieuwe cultuurbeleid van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW) kent een accentverschuiving ten aanzien van het eerdere beleid. Het Rijk richt zich de komende jaren op een brede benadering van cultuur met de nadruk cultuur voor en door iedereen. Dat betekent spreiding in het cultuuraanbod, diversiteit, inclusiviteit en cultureel ondernemerschap.

Gedachte hierachter is dat de samenleving verandert. Denk aan mensen met verschillende culturele achtergronden, minder jongeren, meer ouderen en groei van de steden. Dit heeft gevolgen voor de vraag naar cultuur. Ook de manier van cultuur maken verandert. Een nieuwe generatie kunstenaars speelt in op het publiek van deze tijd met vernieuwende kunstvormen. Het Rijk speelt op deze ontwikkeling in door trots te zijn op het huidige aanbod én ruimte te maken voor andere kunstvormen en nieuwe generaties. Vernieuwing, innovatie, verbreding en toegankelijkheid zijn belangrijke landelijke thema’s, evenals cultuuronderwijs en participatie.

Daarnaast wordt ingezet op de verbinding tussen zorg en sociaal werk met professionele culturele instellingen, amateur en erfgoedverenigingen en lokale initiatieven.

3.2.2 Regionaal beleid

Haarlemmermeer is onderdeel van de Metropool Regio Amsterdam (MRA). Dit is een samenwerkingsverband van de provincies Noord-Holland en Flevoland, 32 gemeenten en de Vervoerregio Amsterdam. Elke gemeente en deelregio brengt kwaliteiten in die het totaal versterken.

Als uitvloeisel van het landelijke beleid heeft het Kabinet de steden en provincies gevraagd om stedelijke en regionale profielen om op die manier het cultuurbeleid vorm te geven. De MRA heeft het regioprofiel ‘Meer dan de delen; Programma Kunst Cultuur en erfgoed 2019-2024’ opgesteld. Het opgestelde regioprofiel speelt een rol bij voorstellen voor proeftuinen vanuit het Rijk en vormt aanknopingspunten voor thematische samenwerking. Doel van het regioprofiel is het bevorderen van cultuurparticipatie en het versterken van de cultuursector in de MRA. Het programma brengt de bovenregionale samenwerking op de beleidsterreinen kunst, cultuur en erfgoed in een stroomversnelling. De partners werken samen aan het bevorderen van het cultuurbezoek van inwoners en bezoekers in de gehele regio en het faciliteren van toekomstbestendige cultuur en erfgoedsectoren. Hierbij wordt gekeken naar het bevorderen van samenwerking, zichtbaarheid, bezoek en toegankelijkheid, cultuureducatie en talentontwikkeling, ruimte en duurzaamheid en erfgoed. Programmalijnen zijn samenwerking, toegankelijkheid, cultuur aan de basis, ruimte en erfgoed. Als sterke punten van de regio Amstelland-Meerlanden Metropool- mainport Haarlemmermeer, waar Haarlemmermeer naast Amstelveen onder valt, worden de faciliteiten, diversiteit, mogelijkheden en de ondernemende houding van instellingen en inwoners genoemd.

Als uitdagingen worden genoemd de bereikbaarheid, versnippering, zichtbaarheid en daardoor ook samenwerking.

[3] Cultuurbeleid 2021 – 2024: Cultuur voor iedereen

Binnen het regioprofiel worden twee Haarlemmermeerse MRA magneten genoemd, namelijk het nieuw te bouwen Haarlemmermeer-museum De Cruquius en PARK21. Ook het levendige verenigingsleven binnen de amateurkunst wordt als typerend voor Haarlemmermeer gezien.

De komende periode worden op basis van het opgestelde regioprofiel de programmalijnen verder gezamenlijk uitgewerkt.

3.2.3 Lokale ontwikkelingen

De bevolking van Haarlemmermeer is enerzijds jong (gezinnen met jonge kinderen) en anderzijds vergrijzend (actieve senioren). De Haarlemmermeerder is breed geïnteresseerd, kritisch en veeleisend, hoewel gemiddeld genomen iets behoudender en zonder het progressieve en avontuurlijke profiel zoals dat bekend is van studentensteden. De komende jaren verwachten we een groei van ongeveer 30.000 inwoners in de gemeente. De doelgroep ouderen zal toenemen evenals de jonge doelgroep. Deze ontwikkelingen zullen invloed hebben op het culturele bestel van de gemeente.

Naast de demografische ontwikkelingen hebben diverse beleidsnota's invloed op cultuur en biedt het kansen om zaken integraal op te pakken om de Stevige Sociale Basis, waar een deel van de culturele activiteiten onderdeel van is, te creëren. Dit kan leiden tot meer zichtbaarheid, kostenbesparing, efficiëntie en het bereiken van andere doelgroepen en resultaten. Een aantal terreinen binnen het sociaal domein is zeer relevant om de samenwerking mee te zoeken, zoals sport, onderwijs en toerisme.

3.3 Corona effecten

Sinds maart 2020 is ons land in de greep van het coronavirus. In maart leidde dit tot de 'intelligente' lockdown. Theaters, podia en musea gingen gedeeltelijk en uiteindelijk ook geheel dicht. Voorstellingen die niet doorgingen, concerten die afgelast werden, musea die op veel minder bezoekers konden rekenen. De (financiële) impact op het culturele bestel is groot. De (financiële) effecten van de coronacrisis op cultuur kunnen we op dit moment nog niet volledig overzien, maar we weten wel dat er weinig reserve is bij de instellingen. Bovendien verwachten we bij de openstelling na-ijl effecten en een terughoudender publiek.

We zien dat de Haarlemmermeerse cultuursector een bewonderenswaardige saamhorigheid, flexibiliteit en veerkracht laat zien. De digitale ontwikkelingen zijn in een stroomversnelling gekomen. Pier K heeft veel online cursussen aangeboden. De meeste cultuureducatieprogramma's zijn online doorgegaan.

Er zijn zelfs meer leerlingen bereikt dan voorheen. Ook de musea boden verschillende programma's digitaal aan. Deze ontwikkelingen zijn van blijvende waarde. Door het gebruik van de bestaande netwerken en samenwerking met de provincie is het Noodfonds tot stand gekomen, waardoor een financiële bijdrage aan culturele instellingen vanuit de provincie is gerealiseerd.

3.4 Conclusie

Hierboven hebben we teruggeblikt en zijn de belangrijkste ontwikkelingen uiteen gezet, die invloed hebben op het geactualiseerde cultuurbeleid in Haarlemmermeer. Voegen we deze inzichten samen, dan geeft dit een duidelijke richting aan voor de toekomst. We willen vooral behouden waar we trots op zijn en wat er goed gaat én daarnaast plek en ruimte maken voor nieuwe kunstvormen en generaties.

Dit leidt tot de volgende zeven accenten voor het cultuurbeleid van de toekomst.

1. Verbinding, samenwerking en integraliteit – Cultuur brengen we samen

De afgelopen jaren is er veel geïnvesteerd in de basis van cultuur: de culturele infrastructuur. Deze is goed, kent een interessant aanbod van goede kwaliteit. Dit willen we behouden. De culturele instellingen werken samen en weten elkaar te vinden. Er is veel draagvlak en welwillendheid om samen te werken. Wel zien we nog een eilandjescultuur. De samenwerkingen vinden veel plaats binnen de programmalijnen. Zo werken de musea samen in het museumplatform. Het Cultuurgebouw werkt veel samen binnen en buiten het domein van cultuur. De volgende logische stap is om meer samenwerking en integratie tussen de programmalijnen te stimuleren, zodat het culturele netwerk nog steviger wordt. Hierdoor ontstaan dwarsverbanden, zowel tussen de organisaties als in het aanbod. We zien deze kruisbestuiving al binnen het sociaal domein, waar cultuur deel van uitmaakt (brede sociale basis). Cultuur wordt hier steeds vaker ingezet en bereikt een hele andere doelgroep dan de maatschappelijke organisaties, die erg waardevol is voor het sociaal domein en vice versa. Samenwerken biedt kansen, leidt tot een efficiëntere inzet van mensen, middelen en voorzieningen en bereikt andere doelgroepen. Het voorkomt dubbelingen en overlap binnen de activiteiten.

> "Roads werkt met veel plezier samen met culturele aanbieders , er lopen verschillende projecten. Geslaagd is het project 'Beat the Boxes' waarbij samengewerkt wordt met Pier K en de bibliotheek in Het Cultuurgebouw en voor financiering met een bedrijf uit Leiden. Jongvolwassenen die in een woonvoorziening wonen, werken daarbij begeleid door kunstenaars aan kunstwerken die te maken hebben met hun ontwikkeling als mens. De werken worden geëxposeerd in de wijkbibliotheek zodat wijkbewoners op een positieve manier in contact komen met de bewoners van de woonvoorziening."

2. Spreiding van het cultuuraanbod over de kernen – Cultuur dichterbij

We willen graag dat het cultuuraanbod voor iedereen in Haarlemmermeer bereikbaar en toegankelijk is. Momenteel is het aanbod geconcentreerd in Hoofddorp, Nieuw-Vennep en Badhoevedorp. De geografische spreiding van de gemeente maakt het lastig, maar zeker niet onmogelijk, om cultuur in de kernen aan te bieden. De komende periode willen we inzetten op meer cultuur in de kernen, door aanbod aan te bieden in de bestaande locaties in de kernen. We willen daarbij aansluiten bij de lokale vraag. De kernen hebben elk een eigen karakter, sociale structuur, lokale netwerken en maatschappelijke accommodaties, zoals dorpshuizen en jongerencentra. Bij de instellingen zien we al veel ambitie om 'decentraal' te opereren. We zien hierin een regierol voor Het Cultuurgebouw weggelegd en een aansluiting bij de visie van Het Cultuurgebouw.

3. Profilering van kunst en cultuur – Cultuur in beeld

De komende 4 jaar willen we nog meer laten zien wat Haarlemmermeer cultureel te bieden heeft. Zodat inwoners op de hoogte en bekend zijn met het aanbod binnen de gemeente. Dit gaat over het cultuuraanbod van de culturele instellingen, maar ook de erfgoedparels in onze gemeente en de kunstobjecten in de openbare ruimte. Daarnaast heeft cultuur veel potentie om een verbindende rol te spelen, ouderen samen te brengen en jongeren te bereiken en nieuwe ingangen bij kwetsbare bewoners te vinden. Hiermee draagt cultuur bij aan het welzijn in onze gemeente. We willen bestaande en lopende projecten meer voor het voetlicht brengen.

4. Identiteit van Haarlemmermeer - landschap als drager van cultuur

Haarlemmermeer heeft een bijzonder landschap. Het is een uniek polderlandschap met haar vele kernen, het water, de ontvening, het leven en de strijd met het water, het feit dat Haarlemmermeer een immigratiestreek is en een veelheid aan nieuwkomers kent. De erfgoedparels en forten, de Ringvaart, Ringdijk. De Stelling van Amsterdam die daarin de landschappelijke verbinding vormt met de regio. Al deze elementen vertellen het verhaal en de geschiedenis van Haarlemmermeer en onze identiteit. Dit willen we de komende periode meer omarmen, uitdragen en waar mogelijk uitbreiden. Het landschap mag daarmee een bredere inbedding krijgen binnen het cultuurbeleid en onder andere de ruimtelijke ontwikkelingen van de gemeente.

5. Innovatie, experiment en vernieuwing - cultuur vernieuwt

De samenleving verandert, kunstvormen veranderen. Cultuur kan een waardevolle rol spelen in de ontwikkelingen van de samenleving. Innovatie en vernieuwing zijn daarbij de sleutel. Corona heeft ons laten zien, dat om te kunnen vernieuwen en meegaan met de tijd, een zekere mate van flexibiliteit nodig is. De komende periode willen we ruimte maken voor deze nieuwe kunstvormen en partijen en makers en zo de benodigde veranderingen ondersteunen.
We willen een flexibele schil creëren voor nieuw en vernieuwend aanbod, nieuwe initiatieven en makers zodat cultuur de benodigde vernieuwing kan brengen.

6. Digitalisering – cultuur online

De digitalisering is al jaren een vanzelfsprekendheid. Door de coronacrisis is deze ontwikkeling nog meer in een stroomversnelling gekomen. Cultuur heeft hier al veel vernieuwende vormen laten zien. Blended Learning (een combinatie van e-learning en samenspel in bijvoorbeeld het muziekonderwijs) wordt door Pier K ingezet. Ook het volgen van voorstellingen via internet en bezoeken van musea via livestreams zijn nieuwe ontwikkelingen die zich door Corona bekend hebben gemaakt bij een veel groter publiek. Digitalisering vergroot ons bereik en aanbod, en zal blijvend zijn in de culturele sector. Deze groei en potentie van mogelijkheden willen we graag behouden en waar mogelijk meer inzetten. Naast het bestaande fysieke aanbod, zetten we in op meer digitaal aanbod of een combinatie van beiden.

7. Regierol gemeente – cultuur faciliteert en regisseert

De rol van de gemeente is cruciaal bij de totstandkoming van nieuwe initiatieven, zoals culturele festivals, herbestemmingsprojecten en voorstellingen. Op dit moment worden er vaak belemmeringen ervaren door vragende partijen waardoor initiatieven niet of moeizaam van de grond komen. De complexe processen van de gemeente zijn hier debet aan. De vragende partij moet langs alle loketten voor een subsidie of vergunning. Hierdoor smoren regelmatig initiatieven die goed passen in het beleid van de gemeente, toch in de kiem. De komende jaren gaan we inzetten op een meer faciliterende overheid die culturele instellingen zo veel mogelijk helpt en ze laat doen waarvoor ze bedoeld zijn. Waarbij we de interne afstemming trachten te optimaliseren.

RAKE
KLAPPEN
KLAUTERSTOUT
1500 - 1600 - 1700

4 Actualisatie – Cultuur in 2025

De zeven accenten uit het vorige hoofdstuk vormen de basis voor de actualisatie. In dit hoofdstuk wordt per programmalijn uitgebreider toegelicht wat de doelen, acties en gewenste resultaten zijn voor de periode 2021-2024. We behouden wat goed gaat en waar we trots op zijn en sturen naar aanleiding van de uitkomsten van de evaluatie bij waar nodig en wenselijk.

Cultuur in Haarlemmermeer (2025)
'Haarlemmermeer beschikt over een goed, kwalitatief, levendig en inspirerend cultuuraanbod. Een gevarieerd aanbod dat bijdraagt aan een aantrekkelijk vestigingsklimaat van 31 kernen waar mensen nu en in de toekomst graag willen wonen, werken en verblijven. Gericht op de inwoners van Haarlemmermeer met speciale aandacht voor kinderen en jongeren en het onderwijs. Het verhaal van Haarlemmermeer en het landschap spelen een cruciale onderscheidende rol en zijn drager van cultuur. Het professionele basisniveau aan culturele activiteiten waar we de afgelopen jaren op ingezet hebben (de culturele infrastructuur), cultuureducatie, culturele projecten en amateurkunst beschouwen wij als de basis en kern van cultuur in Haarlemmermeer.'
We willen door deze actualisatie de bestaande basisstructuur behouden, intensiveren en inzetten op de eerder geschetste ontwikkelingen.

4.1 Programmalijn 1 - Cultuurgebouw als spil

De evaluatie laat een positief beeld over Het Cultuurgebouw zien. Inwoners zijn positief en tevreden, er is genoeg te doen, voor jong en oud. Het aanbod is groot, divers en van goede kwaliteit. Het netwerk waarin Het Cultuurgebouw zich beweegt is groot en divers, zowel binnen als buiten het culturele domein en groeit nog steeds. Dit willen we graag behouden.

Cultureel aanbod in de kernen

De komende periode willen we meer cultuur in de kernen, met een specifieke focus op jeugd en jongeren (12-18) en een gedifferentieerd aanbod voor volwassenen (met een accent op 65+). We vragen Het Cultuurgebouw om hiervoor vraaggericht en vanuit de behoefte van de kernen te werken en aan te sluiten bij lokale netwerken (bijvoorbeeld de amateurkunstverenigingen, dorps- of wijkraden, scholen) en de al aanwezige energie en bestaande netwerken.

Daarnaast willen we samen culturele activiteiten naar de kernen brengen. We zien grote meerwaarde en innovatie, door het gebruik van de kennis en expertise van andere organisatie, waardoor meer dwarsverbanden ontstaan en daardoor nieuwe kunstvormen. De culturele instellingen tonen allen veel ambitie om in de kernen, op locatie te opereren en zien daarbij, net als wij, een regierol voor Het Cultuurgebouw weggelegd voor de samenwerking. We maken een goede inventarisatie van mogelijke overlapping van andere aanbieders om dubbel aanbod te voorkomen.

Aansluiting bij het sociaal domein

Cultuur heeft veel potentie om een verbindende rol te spelen en een grote bijdrage te leveren aan het welzijn en de kwaliteit van leven in onze gemeente. Cultuur raakt, inspireert en werkt als verbinder. We zoeken meer aansluiting en verbinding bij de activiteiten met en binnen het sociaal domein. Het netwerk van het sociaal domein, de lokale structuren en bestaande accommodaties zien we als kans om specifieke doelgroepen te bereiken. Voor de bibliotheek zien we een speciale rol weggelegd. De reeds ingezette transformatie van klassieke boeken-en collectiebibliotheek naar een plek van ontmoeting, de maatschappelijke bibliotheek, willen we graag doorzetten. We zijn daarbij voorstander voor diversiteit en samenwerking tussen de instellingen.

Identiteit en verhaal van Haarlemmermeer

Het landschap van Haarlemmermeer geeft uiting aan het verhaal van Haarlemmermeer. Het unieke polderlandschap, het water, de ontvening, het leven en de strijd met het water, het feit dat Haarlemmermeer een immigratiestreek is en een veelheid aan nieuwkomers kent. Dit alles is onderdeel van de identiteit van Haarlemmermeer. Deze identiteit met haar karakteristieken zien we als de basis voor cultuur. En willen we, waar mogelijk in het culturele aanbod terug laten komen. Hetzij door inhoudelijk aan te sluiten op de verhaallijnen van de erfgoednota, hetzij door gebruik te maken van de bestaande (erfgoed)locaties of door aan te sluiten op het landschap. Voorbeelden daarvan zijn het gebruik van de locaties in de kernen, buurthuizen, het Haarlemse bos, de muziekkoepel, de Stompe Toren, het overal aanwezige polderlandschap. We vragen Het Cultuurgebouw om, samen met andere partners, de identiteit van Haarlemmermeer waar mogelijk en wenselijk in het aanbod te verwerken.

Vernieuwing en innovatie
Cultuur volgt en geeft uitdrukking aan de ontwikkelingen binnen de samenleving. Waar de samenleving vernieuwt en verandert, daar vernieuwt cultuur. Deze drive en impuls voor vernieuwing willen we stimuleren en waar mogelijk en nodig, faciliteren. We willen ruimte maken voor nieuwe en kleinere initiatieven en spelers en samenwerking stimuleren. Om dit mogelijk te kunnen maken vragen we Het Cultuurgebouw een prioritering en herijking van hun bestaande aanbod aan te geven, zodat we een flexibele schil creëren. Samen met de partners kunnen we zo binnen de beschikbare middelen vernieuwend en vraaggericht cultuur in de kernen brengen.

Zichtbaarheid
Uit de evaluatie komt naar voren dat zichtbaarheid van het aanbod en de organisaties beter kan. We willen graag dat Het Cultuurgebouw meer zichtbaar is in de wijken en kernen en zichzelf en het aanbod meer profileert en uitdraagt. We vragen Het Cultuurgebouw om dit samen met andere culturele instellingen op te pakken, zodat de hele culturele sector zichtbaarder wordt. Door de instellingen is als voorbeeld een aftrap van het culturele seizoen met alle culturele instellingen genoemd.

Behalve meer zichtbaarheid willen we ook graag dat cultuur beschikbaar en toegankelijk is voor iedereen, jong en oud. Voor financiële drempels zijn er in Haarlemmermeer voorzieningen en regelingen beschikbaar, zoals Stichting Leergeld. Deze regelingen mogen meer aandacht krijgen, zowel vanuit de gemeente als vanuit instellingen, zodat financiële middelen geen belemmering opwerpen om mee te doen aan cultuur.

Digitalisering
Tijdens de coronacrisis heeft Het Cultuurgebouw vele (digitale) innovatieve activiteiten gestart. We willen deze mogelijkheden graag behouden en waar mogelijk meer inzetten.

Naast het bestaande fysieke aanbod, zetten we in op meer digitaal aanbod of een combinatie van beiden (Blended learning).

Geïntegreerde organisatie
Het Cultuurgebouw heeft aangegeven de komende periode te streven naar een meer geïntegreerde organisatie waar deze actualisatie en de in 2020 gepresenteerde meerjarenvisie van Het Cultuurgebouw de basis van vormen.

De evaluatie laat zien dat de bestaande accommodaties van Het Cultuurgebouw en bestaande (erfgoed) locaties nog efficiënter ingezet kunnen worden. Het Cultuurgebouw werkt daarin samen met andere maatschappelijke organisaties. We streven naar een optimale bezetting van de huidige locaties.

Cultuurgebouw als spil - Wat willen we bereiken in 2025?

- Meer cultuur in de kernen, met een specifieke focus op jeugd en jongeren (12-18) en een gedifferentieerd aanbod voor volwassenen (met een accent op 65+).
- Meer gezamenlijke activiteiten in de kernen met andere culturele instellingen, waarbij Het Cultuurgebouw een regierol neemt; cultuur brengen we samen.
- Meer activiteiten, aansluiting en verbinding met het sociale domein waarbij cultuur andere doelgroepen bereikt en een andere beleving biedt.
- Waar mogelijk verwerken we de identiteit en het verhaal van Haarlemmermeer in de culturele activiteiten.
- We maken ruimte in het aanbod voor nieuwe en kleinere initiatieven, spelers en samenwerking.
- De activiteiten van Het Cultuurgebouw en de culturele instellingen zijn zichtbaar in de wijken en kernen van Haarlemmermeer.
- We streven ernaar cultuur voor iedereen toegankelijk en bereikbaar te maken. We vragen Het Cultuurgebouw om meer aandacht te geven aan financiële regelingen, zoals stichting Leergeld, zodat cultuur voor iedereen toegankelijk is en blijft.
- Het Cultuurgebouw werkt verder aan haar spilfunctie.
- We streven naar een combinatie tussen fysiek en digitaal aanbod.
- Het Cultuurgebouw streeft naar een geïntegreerde organisatie.
- Bestaande accommodaties worden efficiënt ingezet. Dit betreft de bestaande accommodaties van Het Cultuurgebouw als ook de bestaande (erfgoed)locaties. Het Cultuurgebouw werkt hierin samen met andere maatschappelijke organisaties (buurthuizen, dorpshuizen, jongerencentra). We streven naar een optimale bezetting.
- De gemeente faciliteert en ondersteunt Het Cultuurgebouw waar mogelijk bij het gebruik van lokale accommodaties, dorps- en buurthuizen. De gemeente pakt de aangekaarte beheer- en verhuur knelpunten integraal op en zoekt daarin samen een oplossing.
- De gemeente maakt het gemakkelijker om projectsubsidies (integraal) aan te vragen door een centraal punt, persoon of afdeling hiervoor verantwoordelijk te maken.
- De gemeente creëert ruimte binnen de huidige budgetten om een zogenaamde flexibele schil voor nieuwe initiatieven mogelijk te maken.

4.2 Programmalijn 2 - Cultureel Ondernemerschap

Het doel van de programmalijn is tweeledig. Door cultureel ondernemerschap te stimuleren, laten we de instellingen in hun expertise, wat leidt tot innovatie in het aanbod. Daarnaast gaat deze lijn over het minder afhankelijk zijn van de instellingen van subsidiegelden. We moedigen instellingen aan om zelf draagvlak te organiseren (hetzij door sponsoring te zoeken) of door de inkomstenstroom op een andere manier te vergroten. Door bijvoorbeeld hogere eigen bijdragen te vragen, meer vrijwilligerswerk of commerciële activiteiten te ontplooien, zoals verhuur en horeca. Cultureel ondernemerschap vraagt wederzijds commitment tussen instellingen en gemeente. Ondernemerschap heeft vertrouwen, ruimte en flexibiliteit nodig vanuit de gemeente. Van de instellingen vraagt het om initiatief en verantwoordelijkheid nemen om de financiering rond te krijgen en wellicht een commerciële financieringsstroom naast de subsidiegelden aan te boren.

Uit de evaluatie blijkt dat instellingen knelpunten ervaren in het uitoefenen van cultureel ondernemerschap. Hetzij door regelgeving vanuit de gemeente of door onder andere de subsidiesystematiek van de gemeente. Het verkrijgen van bijvoorbeeld een horeca-vergunning of het gevaar om minder subsidiegeld te krijgen bij het genereren van derde geldstromen zijn slechts voorbeelden die genoemd zijn. Het risico ontstaat dat organisaties hierdoor de reflex ontwikkelen om geen energie te steken in 'ondernemende' activiteiten.

Drempels slechten

Het streven is om de drempels en belemmeringen die de instellingen ervaren bij cultureel ondernemerschap, te slechten. Daarvoor willen we graag meer inzicht in de knelpunten en drempels die de instellingen ondervinden en ervaren in cultureel ondernemerschap. Op basis hiervan maken we een inventarisatie en analyse (vanuit instellingen, maar ook vanuit de gemeente). De analyse geeft antwoord op de vraag wat nodig is en welke acties wij als

gemeente, samen met de instellingen kunnen nemen om cultureel ondernemerschap verder te brengen. Naar aanleiding van de uitkomsten gaan we verdere stappen ondernemen.

Bredere definitie cultureel ondernemerschap
Een bredere definitie van de term cultureel ondernemerschap dan alleen de focus op het financiële aspect is daarbij belangrijk. Cultureel ondernemerschap is een houding, een attitude; één van kansen zien en pakken, initiatief en verantwoordelijkheid nemen om te verbeteren, samenwerken en de financiering rondkrijgen.

Het is inspelen op concrete behoeftes in de markt en in de maatschappij. Dit kan ook een latente behoefte zijn, dus kansen die nog ontwikkeld moeten worden.

Kennisnetwerk
Om kansen te zien voor kruisbestuiving, samenwerking en innovatie is het nodig dat instellingen elkaar kennen, weten wat ze doen en elkaars sterke punten kennen. Dit geldt ook voor het leren van elkaar. Om dit te faciliteren willen we een kennisnetwerk opzetten onder de instellingen van de culturele basisinfrastructuur van Haarlemmermeer.

Waarbij kennis delen, inspireren, leren, ontmoeten en verbinden van elkaar kerndoelen zijn. Met als doel het cultureel ondernemerschap te stimuleren. De netwerken zijn geïnspireerd op bekende tools uit het ondernemersleven, zoals inspiratiesessies, ontbijtsessies, pitches en het uitnodigen van inspirerende ondernemers of experts op het gebied van cultureel ondernemerschap. We zien hiervoor een spilfunctie voor Het Cultuurgebouw in samenwerking met de gemeente.

Verbinden van bestaande netwerken
De gemeente Haarlemmermeer en haar inwoners worden omschreven als actief en ondernemend. Er zijn veel bedrijven gevestigd. Als gemeente hebben we veel contacten en zijn we onderdeel van bepaalde (ondernemers)netwerken. Ook zijn er beleidsvelden die heel goed hun werk kunnen commercialiseren, sport maakt bijvoorbeeld heel veel gebruik van sponsering. We willen de komende periode onze netwerken aanboren en met elkaar verbinden. Daarnaast willen we onderzoeken of er mogelijkheden zijn voor kennisdeling vanuit het bedrijfsleven.

Cultureel ondernemerschap - Wat willen we bereiken in 2025?
- We maken een inventarisatie en analyse van de drempels die instellingen en gemeente ervaren in het cultureel ondernemerschap, zodat helder wordt welke acties we kunnen ondernemen om cultureel ondernemerschap verder te brengen. We hanteren daarbij een bredere definitie van cultureel ondernemerschap zoals hierboven beschreven.
- We zetten een kennisnetwerk op onder de instellingen van de culturele basisinfrastructuur van Haarlemmermeer.
- We verbinden bestaande (ondernemers)netwerken en beleidsvelden voor kennisdeling, trainingen, workshops en cursussen.

4.3 Programmalijn 3 - Cultuureducatie en cultuur voor jongeren

De programmalijn cultuureducatie en cultuur voor jongeren gaat over cultuureducatie op scholen en in de vrije tijd. De evaluatie laat zien dat cultuureducatie op scholen stevig verankerd is, zowel voor de scholen als de aanbieders als voor leerlingen. Het bereik van de activiteiten is hoog en groeit nog steeds. De vraag van de school is daarbij leidend, er wordt maatwerk geleverd met een grote diversiteit aan activiteiten.

Haarlemmermeer kent een stevig fundament voor cultuureducatie waar ook de erfgoedpartners deel van maken en lokaal aanbod aanbieden, dit willen we behouden.

Cultuureducatie in het onderwijs
Er lopen veel cultuureducatieve programma's op de scholen (het Kunstmenu voor alle scholen voor primair onderwijs, het Cultuurparcours op het voortgezet onderwijs, diverse doorlopende leerlijnen, het programma Cultuureducatie met Kwaliteit 3, erfgoedprogramma's en leerlijnen). Kortom, er is veel en divers aanbod. Uit de evaluatie komt naar voren dat de dwarsverbanden binnen het aanbod soms gemist worden. De komende periode streven we naar meer samenhang tussen projecten en activiteiten op de scholen.

Kansengelijkheid
Het bestaande basissysteem van cultuureducatie loopt goed. De komende tijd zetten we in om het bereik bij juist die scholen, doelgroepen en wijken waar cultuuronderwijs niet vanzelfsprekend is, te vergroten. Op die manier creëren we kansengelijkheid. De reden waarom deze scholen niet meedoen, heeft vaak te maken met focus en tijd. Scholen hebben geen (extra) middelen of gebrek aan tijd. De ervaringen in het speciaal onderwijs hebben laten zien hoe belangrijk het is juist kinderen van deze scholen te bereiken. De komende tijd zetten we hier op in.

Speciaal onderwijs
De huidige aanpak is succesvol en zetten we door met het voornemen meer speciaal onderwijs scholen te bereiken. Op de deelnemende scholen wordt bekeken hoe binnen de samenwerking de komende jaren naar borging wordt toegewerkt op een manier die bij school en leerlingen past.

Professionalisering erfgoed en lokale programma's
We vinden het erg belangrijk dat kinderen en jongeren binding ervaren met hun leefomgeving. De cultuur en de (ontstaans)geschiedenis van hun woonplaats kennen. De partners binnen het erfgoededucatieplatform bieden lokale erfgoedprogramma's aan die deze geschiedenis behandelen. De evaluatie laat een stijgende lijn zien in de afname van deze programma's door scholen. Dit willen we graag voortzetten. Zodat leerlingen binnen hun schoolloopbaan kennis maken met de geschiedenis en verhalen uit hun eigen omgeving. We willen dit ondersteunen door nog meer cultuureducatie op locatie te laten plaats vinden. Door bijvoorbeeld museumbezoek of locatiebezoek nog meer op te nemen in de erfgoedprogramma's. De bijzondere locaties die Haarlemmermeer kent, spreken tot de verbeelding en dit willen we gebruiken. Het versterkt de binding van de jeugd met haar omgeving.

De erfgoedprogramma's die door de musea worden ontwikkeld en aangeboden, worden bij sommige musea door de vrijwilligers ontwikkeld. Dit betekent een grote belasting en tijdsinvestering, want educatie is een professionele expertise. We willen onderzoeken of Pier K hier een meer faciliterende rol in kan spelen of dat de musea binnen het erfgoededucatieplatform elkaar hier meer in kunnen ondersteunen.

Cultuureducatie in de vrije tijd - Verbinding tussen cultuureducatie op school en in de vrije tijd
Het programma voor cultuureducatie van Pier K is sterk gericht op het onderwijs en de scholen.

Daarnaast biedt zij ook activiteiten buiten schooltijd en in de vrije tijd aan voor jeugd, jongeren en andere doelgroepen, zoals ouderen. De evaluatie laat zien dat de doorstroming en verbinding hiertussen beter kan. Wanneer we binnen de verschillende doelgroepen kijken, zouden leerlingen op school idealiter enthousiast worden waardoor zij in hun vrije tijd graag naar een culturele cursus of workshop of festival gaan. Dit blijkt in 30% van de leerlingen het geval te zijn. Dit kan allerlei oorzaken hebben, denk aan opleiding, sociale status, financiële drempels. De komende periode willen we inzetten op het leggen van meer verbinding tussen het cultuuronderwijs op de scholen en de vrije tijd. Bij voorkeur in wijken waar cultuureducatie- en participatie niet vanzelfsprekend is. Cultuureducatie op de scholen dient hierbij als voorportaal voor de doorstroming naar cultuurparticipatie in de vrije tijd. In de werksessies zijn talloze voorbeelden genoemd hoe we dit kunnen doen. Eventuele (financiële) drempels willen we slechten door meer te communiceren over de regelingen (bijvoorbeeld stichting Leergeld) en mogelijkheden (lage huur van muziekinstrumenten) die de gemeente kent.
Naast de doelgroep jeugd willen we meer cultuurparticipatie in de vrije tijd voor volwassenen en senioren, aangezien dit een grote en groeiende doelgroep in de gemeente is. In de kernen wordt al veel amateurkunst bedreven. We vragen Het Cultuurgebouw (en specifiek Pier K) om vraaggericht te werk te gaan en aan te sluiten bij bestaande structuren en lokale netwerken bij het ontwikkelen van nieuwe activiteiten.

Digitalisering

De combinatie online en offline biedt veel mogelijkheden voor cultuuronderwijs. Pier K heeft hier een aantal vooruitstrevende mogelijkheden voor laten zien en laat zien dat we onder andere door de inzet op Blended Learning flexibiliteit behouden en andere doelgroepen bereiken. De komende periode willen we deze mogelijkheden behouden en (een deel van de) culturele activiteiten digitaliseren.

Cultuureducatie en cultuur voor jongeren – Wat willen we bereiken in 2025?

- Haarlemmermeer kent een stevig fundament voor cultuureducatie waar ook de erfgoed partners onderdeel van zijn en lokaal aanbod aanbieden. Dit willen we behouden en waar mogelijk uitbreiden.
- We zetten in op meer samenhang in het aanbod van projecten en activiteiten op de scholen.
- We zetten in op het creëren van kansengelijkheid, door het bereiken van doelgroepen die niet vanzelfsprekend met cultuur in aanraking komen.
- We streven naar het bereiken van meer speciaal onderwijs scholen.
- Professionalisering erfgoedprogramma's en gebruik van (erfgoed)locaties voor cultuureducatie.
- De komende periode willen we inzetten op het leggen van de verbinding tussen het cultuuronderwijs op de scholen en de vrije tijd. Vooral in wijken en kernen waar cultuureducatie- en participatie niet vanzelfsprekend is. De link tussen het cultuuronderwijs en vrije tijd wordt geïntensiveerd.
- We streven naar meer cultuurparticipatie onder volwassenen.
- We willen de digitale mogelijkheden behouden en (een deel van de) culturele activiteiten digitaliseren om flexibel te blijven en andere doelgroepen te bereiken.

4.4 Programmalijn 4 - Landschap en geschiedenis als inspiratiebron

De programmalijn landschap en geschiedenis als inspiratiebron is onderverdeeld in drie aandachtsgebieden. Het (historisch) cultureel erfgoed van de gemeente, de bestaande musea en de infrastructuur voor beeldende kunst, vormgeving en architectuur. Allen vertellen zij het verhaal van Haarlemmermeer, met het landschap als drager en identiteit van die geschiedenis.

Het landschap en de geschiedenis van Haarlemmermeer zijn uniek. De identiteit van de gemeente is duidelijk zichtbaar en aanwezig in het landschap. Water, de ontvening, het polderlandschap, de forten, de Ringvaart, Ringdijk, maar ook de Stelling van Amsterdam, Schiphol en de Houtrakpolder. Al deze elementen vertellen het verhaal van Haarlemmermeer. Uit de evaluatie blijkt dat dit meer uitgedragen mag worden, zowel door de instellingen als door de gemeente zelf. De komende periode willen we dit verhaal verder uitdragen waarbij we het landschap beschouwen als de cruciale drager van cultuur.

Erfgoed

Door haar relatief jonge bestaan, heeft de gemeente nog niet veel wettelijk beschermde monumenten en stads – en dorpsgezichten. De afgelopen periode zijn de Erfgoednota[4] en het bijbehorende uitvoeringsprogramma vastgesteld. Beide documenten geven de acties en doelen voor de komende periode op het gebied van erfgoed aan en maken integraal onderdeel uit van deze actualisatie. We volstaan hier met een verwijzing naar deze documenten.

Landschap en cultuur omarmen als onderdeel van ruimtelijke ontwikkeling

Het landschap van Haarlemmermeer bepaalt voor een groot deel de identiteit van de gemeente. De evaluatie geeft aan dat het landschap als drager van de ruimtelijke ontwikkelingen nog te weinig is ingebed binnen de gemeentelijke structuur. De komende periode willen we cultuur en landschap nog meer omarmen als onderdeel van ruimtelijke ontwikkeling. Een integrale benadering van cultuur(historie) en ruimtelijke ordening is daarvoor cruciaal. We pleiten ervoor dat cultuurhistorie meegenomen wordt in het bestemmingsplan en ter voorbereiding daarop bij

[4] Erfgoed omarm Erfgoed omarmen en beleven- Erfgoedvisie gemeente Haarlemmermeer 2020-2030, 2020.0000051

structuur – en omgevingsvisies. De Polderlinten, de ontwikkeling van de beeldkwaliteitsplannen Vijfhuizen en de Ringvaart/ Ringdijk laten zien dat landschap en cultuur steeds meer onderdeel worden van ruimtelijke ontwikkelingen. In herbestemmingstrajecten willen we het landschap en het verhaal van Haarlemmermeer een grotere nadruk geven, onder andere door het meer én tijdig betrekken van specialisten en experts in het proces.

Gebruik van erfgoedparels

Uit de evaluatie komt naar voren dat de samenhang tussen het landschap en het cultuurbeleid ontbreekt. De komende periode willen dit meer ruimte geven. Haarlemmermeer beschikt over een groot aantal erfgoedparels. Allen bijzondere locaties die een bijzonder verhaal over de gemeente vertellen. Deze (erfgoed)locaties willen we meer gaan inzetten voor het culturele aanbod en culturele activiteiten en een prominentere rol laten spelen bij het aanbod van cultuur in de kernen van de gehele gemeente. We denken hierbij bijvoorbeeld aan De Stompe Toren, locatietheater op meerdere locaties, inzet van de forten. Daarnaast willen we meer activiteiten aanbieden waarin de identiteit van het landschap terugkomt (zie programmalijn 1).

Museale structuur

Naast het erfgoed wordt het verhaal van Haarlemmermeer verwoord door de diverse musea die de gemeente rijk is. Uit de evaluatie blijkt dat de musea innovatie laten zien en nog zichtbaarder mogen worden, zowel in-, als buiten Haarlemmermeer. Het vergroten van de zichtbaarheid en de bekendheid van de musea is een belangrijk aandachtspunt. We zien bij alle musea een toename in bezoekerscijfers van leerlingen en scholen. De cultuureducatieve programma's spelen hier een rol in. De komende periode willen we graag dat de programma's op locatie verder worden uitgewerkt (zie verder programmalijn 3). Daarnaast zien we mogelijkheden en kansen voor de musea om activiteiten op te zetten binnen het sociaal domein om zo bepaalde (nieuwe) doelgroepen te bereiken. Graag willen we deze verkennen.

De afgelopen 4 jaar is het besluit tot vernieuwing en herinrichting van het Cruquiusmuseum genomen. Waardoor het verhaal en het gemaal samenkomen. Vanaf 2022 hoopt men op het terrein van het Cruquiusgemaal het verhaal van Haarlemmermeer te kunnen vertellen.

Beeldende kunst, vormgeving en architectuur

De gemeente kent momenteel 152 kunstobjecten in de openbare ruimte. Kunst in de openbare ruimte is onderdeel van de hierboven beschreven identiteit van Haarlemmermeer. Een nieuwe drager in het landschap. Deze 'nieuwe' identiteit van Haarlemmermeer willen we behouden en meer zichtbaar maken door een betere profilering van deze objecten. Dit doen we onder andere door het opzetten van kunst- en belevingsroutes. Daarnaast zien we een grote rol voor kunst in de openbare ruimte weggelegd om, zoals aangegeven in de Toerisme nota Haarlemmermeer en haar kernen als openluchtmuseum te gaan verbinden en profileren.

Naast meer bekendheid en zichtbaarheid zetten we in op een gefaseerde uitbreiding van het huidige bestand aan kunstobjecten. De komende periode schrijven we kunstopdrachten uit wanneer we daarmee een bijdrage kunnen leveren aan nieuwe gebiedsontwikkelingen, zoals Park 21, het Geniepark en infrastructurele opgaven, zoals nieuwbouwwijken. Het nog te realiseren beeld IDA in Park21 is een voorbeeld van een kunstwerk dat we willen realiseren tussen 2021-2024.

Broedplaatsen en Ateliers

Haarlemmermeer kent momenteel drie broedplaatsen voor creatieve ontmoeting en kunstenaars en een aantal ateliers. In de voorgaande periode is besloten de subsidies voor ateliers af te bouwen.
We staan open voor nieuwe initiatieven op het gebied van broedplaatsen, naast het Kunstfort Vijfhuizen, Ginds en Bogotá, indien hier behoefte is.

Landschap en geschiedenis als inspiratiebron - Wat willen we bereiken in 2025?

- De Erfgoednota en het bijbehorende uitvoeringsprogramma geven richting aan de doelen op het gebied van erfgoed.
- We streven ernaar cultuur en landschap te omarmen als onderdeel van ruimtelijke ontwikkeling.
- In herbestemmingstrajecten willen we het landschap en het verhaal van Haarlemmermeer een grotere nadruk geven, onder andere door het meer en tijdig betrekken van specialisten en experts in het proces.
- De (erfgoed)locaties willen we meer gaan inzetten voor het culturele aanbod en culturele activiteiten en een prominentere rol laten spelen bij het aanbod van cultuur in de kernen van de gehele gemeente.
- We willen de zichtbaarheid en de bekendheid van de musea vergroten, zowel binnen- als buiten Haarlemmermeer
- We streven naar cultuureducatieve programma's op locatie.
- We verkennen de mogelijkheden en kansen voor de musea om activiteiten op te zetten binnen het sociaal domein om zo bepaalde (nieuwe) doelgroepen te bereiken.
- Vernieuwing en herinrichting van het Cruquiusmuseum.
- We streven naar het meer zichtbaar maken van de 152 bestaande kunstobjecten en zetten in op een gefaseerde uitbreiding.
- Realisatie van het kunstobject IDA in PARK21
- Als gemeente streven we naar een faciliterende en integrale aanpak om gemeentelijke processen gemakkelijker te maken en nieuwe initiatieven te ondersteunen.

4.5 Programmalijn 5 – Specialiseren en samen-werken in de regio (MRA)

Haarlemmermeer is onderdeel van de Metropoolregio Amsterdam. De MRA heeft het regioprofiel 'Meer dan de delen; Programma Kunst Cultuur en erfgoed 2019-2024' opgesteld. Het programma brengt de bovenregionale samenwerking op de beleidsterreinen kunst, cultuur en erfgoed in een stroomversnelling. Nadrukkelijk wordt de verbinding ook gezocht met de bestaande programma's Economie, Ruimte en Mobiliteit van de Metropoolregio Amsterdam. Doel van het regioprofiel is het bevorderen van cultuurparticipatie en het versterken en toekomstbestendig maken van de cultuursector in de MRA. In een actieprogramma van 18 punten werken de partners samen aan het bevorderen van het cultuurbezoek van inwoners en bezoekers in de gehele regio en het faciliteren van toekomstbestendige cultuur en erfgoedsectoren. Hierbij wordt gekeken naar het bevorderen van samenwerking, zichtbaarheid, bezoek en toegankelijkheid, cultuureducatie en talentontwikkeling, ruimte en duurzaamheid en erfgoed. Programmalijnen zijn samenwerking, toegankelijkheid, cultuur aan de basis, ruimte en erfgoed. Het opgestelde regioprofiel speelt een rol bij voorstellen voor proeftuinen vanuit het Rijk en vormt aanknopingspunten voor thematische samenwerking. De komende periode werken we op basis van het opgestelde regioprofiel de programmalijnen verder in gezamenlijk uit.

Uit de evaluatie kwam naar voren dat het regioprofiel nog niet bij alle instellingen bekend was. We gaan dit profiel meer uitdragen, zodat de voordelen en kansen die aansluiting bij de regio biedt, voor de instellingen bekend zijn. Een aantal thema's zoals erfgoed (onder andere leegstand en herbestemming van monumentale panden), toegankelijkheid, cultuureducatie en kennisdeling en samenwerking (waarin onder andere een kennisbank opgezet wordt) hebben daarbij onze prioriteit.

Daarnaast kwam uit de evaluatie dat het profiel of de identiteit en wat Haarlemmermeer te bieden heeft nog steviger binnen de regio uitgedragen kan worden. Het unieke polderlandschap, het water, de ontvening, het leven en de strijd met het water, het feit dat Haarlemmermeer een immigratiestreek is en een veelheid aan nieuwkomers kent. Dit alles hoort bij de identiteit van Haarlemmermeer. Deze identiteit of het 'merk' Haarlemmermeer mag veel sterker uitgedragen worden in de regio. De komende periode zetten we in op meer profilering en zichtbaarheid van deze identiteit binnen de regio.

Specialiseren en samenwerken in de regio - Resultaat 2025 – wat gaan we doen?

- We werken samen verder aan de programmalijnen op basis van het opgestelde regioprofiel, onze focus ligt hierbij op de programmalijnen Toegankelijkheid, Erfgoed, Cultuureducatie en Kennisdeling en Samenwerking
- We zorgen voor meer bekendheid van het opgestelde MRA profiel zodat instellingen weten waar de kansen en mogelijkheden liggen om aan te sluiten in de regio.
- We gaan het profiel/identiteit en wat Haarlemmermeer cultureel te bieden heeft nog steviger binnen de regio profileren en zichtbaar maken.

4.6 Financiën

De kosten voor de uitvoering worden gedekt uit het in de programmabegroting beschikbare budget van beleidsdoel D: Inwoners nemen deel aan een breed aanbod van culturele activiteiten en maken kennis met de culturele historie van Haarlemmermeer, waarvoor wij het cultureel erfgoed behouden van het programma Maatschappelijke Ontwikkeling taakveld 5.3, 5.4, 5.5, 5.6. Het uitgangspunt is dat de kosten voor de uitvoering van dit voorstel worden gedekt binnen de beschikbare middelen. Er zijn geen beleidsvelden uitgesloten van de strategische heroriëntatie die momenteel gaande is.

Bijlagen

Bijlage 1 - Uitkomsten inwonersenquête 2020

Methodiek

Uit de Gemeentelijke Basis Administratie is een aselecte steekproef getrokken van 1.500 inwoners in de gemeente Haarlemmermeer. Deze groep heeft een uitnodiging voor het invullen van een enquête ontvangen. En vervolgens 2 reminders om de enquête in te vullen. Van de 1.500 inwoners hebben 358 personen de enquête ingevuld. Dit is een respons van 24%. Het onderzoek uit 2016 had een respons van 35%. Dit lagere responscijfer is mogelijk te verklaren door het coronatijdperk waar we in leven. Hierdoor is vanuit de afdeling onderzoek gekozen om het gemeentebrede onderzoek 'Kijk op de wijk' uit te stellen tot nader orde. Normaliter is het cultuuronderzoek hier een onderdeel van. Als alleenstaand onderzoek is er minder ruchtbaarheid aan gegeven dan aan de eerdere gemeentebrede onderzoeken. De uitkomsten van de enquêtes geven een goed beeld van hoe de inwoner cultuur in Haarlemmermeer waardeert en beleeft.

Cultuur in Haarlemmermeer

Uit recent enquêteonderzoek, in juni/juli 2020 door team Cultuur in samenwerking met team onderzoek, komen de volgende conclusies.

Tevredenheid

De tevredenheid van de respondenten over cultuur in Haarlemmermeer is groot: in 2009 was 37% tevreden over het aanbod, in 2016 was het aandeel gestegen tot 45%. In 2020 is het aandeel verder gestegen tot 64%.

	2009	2011	2016	2020
Tevreden	37	41	45	64%
Neutraal	58	50	53	31%
Ontevreden	5	9	2	5%

De tevredenheid van de inwoners over het cultuuraanbod is groot. Er is genoeg aanbod en inwoners vinden het aanbod interessant en gevarieerd. Onder de verschillende leeftijdscategorieën zit weinig spreiding.
Wat wil zeggen dat er voor alle leeftijdscategorieën voldoende te doen is, zo blijkt ook uit de toelichtingen en opmerkingen. Wel komt naar voren dat de jongere doelgroep (18-35) iets minder tevreden is. Er is vraag naar activiteiten voor kinderen en jongeren gericht op de vrije tijd en buitenschoolse activiteiten. Ook mag het aanbod van activiteiten voor jeugd (12-16 jaar) wat groter vinden respondenten.
In deze gemeente speelt hierbij mede een rol de enorme verspreiding en grootte van het grondgebied en de soms niet goede/ gemakkelijke toegankelijkheid en bereikbaarheid met het openbaar vervoer. Dit blijkt ook als we de antwoorden naar de verschillende kernen toedichten.
De grotere kernen (Hoofddorp, Nieuw-Vennep) zijn net iets meer tevreden dan in de kleinere kernen. Op zich logisch want hier zitten ook de meeste voorzieningen.

"Er is genoeg keuze voor iedereen. Tuurlijk is er soms niets wat je leuk lijkt. Maar dan een week of maand later zie je weer een hele boel leuke dingen voorbij komen."

"Bijvoorbeeld het aanbod van films in het Oude Raadhuis. Het festival De Grazende Zwaan is een aanwinst voor de gemeente."

"Voor senioren .....het zondagmiddagpodium en de filmavonden in Pier K. Bovendien.....het culturele aanbod is zo gevarieerd en voor elk wat wils!"

"Wat ik wil zien in de gemeente is voorhanden en daarnaast heeft het cultuur aanbod van Amsterdam en Haarlem voldoende. Dat hoeft niet speciaal in de gemeente te worden aangeboden."

Naast de tevredenheid is ook aan inwoners gevraagd welke cultuurplekken zij in het afgelopen jaar in Haarlemmermeer hebben bezocht.

In de top 6 van meest bezochte cultuurplekken van het afgelopen jaar staan drie locaties die gehuisvest zijn in Het Cultuurgebouw: Schouwburg De Meerse, de bibliotheek en poppodium Duycker (zie tabel 1). Ook het Cruquiusgemaal is een populaire culturele plek. In de categorie festivals en evenementen worden Meerjazz, Meerlive en Mysteryland goed bezocht. Landgoed de Olmenhorst is een nieuwkomer ten opzichte van voorgaande jaren. Niet in de top 6 maar wel een vermelding waard is het hoge bezoekersaantal van uitvoeringen van lokale toneel- of muziekverenigingen. Dit scoort hoger dan bijvoorbeeld deelname aan een culturele cursus bij een professioneel kunstencentrum. Haarlemmermeer kent een rijk amateurkunst en verenigingsleven in de verschillende kernen, zo blijkt.

Hoewel de ontevredenheid over het cultuuraanbod laag is (5%), doen inwoners in het enquêteonderzoek goede suggesties om het cultuurlandschap in Haarlemmermeer verder te verbeteren. De meeste gehoorde signalen gaan over de toegankelijkheid en bekendheid van culturele activiteiten en voorzieningen.
Qua zichtbaarheid en communicatie geven respondenten aan niet altijd goed op de hoogte te zijn van de aangeboden activiteiten, waar zij wel naartoe hadden gewild. De communicatie over het culturele aanbod is niet altijd goed. Er wordt gevraagd naar meer marketing en communicatie. Een combinatie van fysieke communicatiekanalen (lokale krant, een cultuurgids, affiche of poster of billboard) en digitale communicatie (social media, nieuwsbrieven, e-mails) wordt aanbevolen.
"Er is voldoende aanbod, ik ben alleen niet altijd goed op de hoogte van wat het aanbod is. Dan lees ik er achteraf over in de krant. Dat is soms jammer.' Er is weinig communicatie richting burgers."

Over het cultuuraanbod wordt vooral geopperd meer oog te houden met de iets oudere doelgroep (50+) en kinderen/jongeren. En er wordt gepleit voor meer diversiteit en kunstzinnigheid van het aanbod: De hoge prijs van de cursussen wordt soms genoemd als belemmering om deel te kunnen nemen aan cursussen. Volwassenen of jeugd met een kleiner inkomen kunnen hierdoor niet altijd meedoen aan de activiteiten.

"Creatieve cursussen alleen in de avonduren en mag best wat veelzijdiger zijn. Meer 50 + activiteiten zijn welkom."
'Het Haarlemmermeerse Bos is een mooie plek voor zomeravondconcerten voor 40+ smaak of festivals a la De Tuin der Lusten een smaakvol festival met theater, dans, beeldende kunst en zelfs eetbare kunst. Of denk aan openluchtmusicals/theater zoals in het Amsterdamse Bos of Caprera in Bloemendaal.

'Voor de allerkleinsten (1+) is er weinig aanbod. Niet alleen op cultureel gebied, ook de mogelijkheid om elkaar te ontmoeten en met elkaar te sporten en ontspannen.

"Voor de leeftijds-groep van 12 tot 16 (middelbare scholieren) mag het aanbod wat groter zijn."

"Ook veeeel meer aandacht voor betaalbare kunstzinnige en culturele activiteiten voor kinderen. Te veel kinderen krijgen geen muziekles, kunstles, toneelles etc. in deze regio omdat ouders het niet kunnen betalen. Een gemiste kans om onze jeugd meer mee te geven!"

Op de vraag wat er gemist wordt, komen diverse antwoorden. Van muziekfestivals, gezellige feesten, toneel en klassieke muziek, meer in de verschillende kernen, open lucht dingen tot voorzieningen voor jeugd 12-16.

Op de open vraag voor suggesties kwam een verscheidenheid aan antwoorden. Van meer events voor andere doelgroepen dan jongeren, meer activiteiten voor verstandelijk gehandicapten en openluchtvoorstellingen tot dansfeestjes voor 40+-ers, culinaire events, zomermarkten en meer internationale events

Tabel 1: Mate waarin cultuurplekken door Haarlemmermeerders (18+) in het afgelopen jaar zijn bezocht[1]

	1x per jaar	enkele keren per jaar	1x per maand of vaker	1x per week of vaker	Niet bezocht	Totaal
Schouwburg de Meerse	27%	23%	3%	1%	47%	100%
Duycker poppodium	11%	7%	1%	0%	81%	100%
Concert in jongerencentrum	3%	1%	0%	0%	96%	100%
Concert in de van Zantenhal	9%	3%	0%	0%	88%	100%
Uitvoering toneel-/muziekvereniging	8%	5%	0%	0%	86%	100%
Concert in de Cruquius	4%	1%	0%	0%	95%	100%
Zondagmiddagpodium	4%	1%	1%	0%	95%	100%
Meerjazz-festival	16%	1%	0%	1%	82%	100%
Meerlive-festival	18%	1%	0%	1%	80%	100%
Mysteryland	11%	1%	0%	0%	88%	100%
Pier K kunstencentrum	6%	3%	2%	2%	87%	100%
Bibliotheek	7%	15%	13%	4%	61%	100%
Historisch Museum	8%	2%	0%	0%	91%	100%
Gemaal de Cruquius	15%	2%	0%	0%	82%	100%
Kunstfort bij Vijfhuizen	10%	3%	1%	0%	87%	100%
Museum Crash	3%	1%	0%	0%	95%	100%
Podium voor Architectuur	3%	0%	0%	0%	97%	100%
Tentoonstelling in Cultuurgebouw	3%	2%	0%	0%	95%	100%
Open Monumentendag	9%	1%	0%	0%	91%	100%
Molen de Eersteling	8%	5%	0%	0%	87%	100%
Stompe toren (concert of uitvoering)	3%	1%	0%	0%	96%	100%
Landgoed de Olmenhorst	18%	9%	1%	0%	72%	100%
Grazende Zwaan / de Karavaan	4%	0%	0%	0%	96%	100%
Stoomgemaal Halfweg	7%	1%	0%	0%	92%	100%
Voorstelling in het oude Raadhuis	8%	6%	1%	0%	84%	100%
GIG	3%	0%	0%	0%	97%	100%
Gluren bij de buren	4%	0%	0%	0%	95%	100%
Nederlands Transport Museum	7%	1%	0%	0%	92%	100%

[1] Dit betreft de periode voor corona

Bijlage 2 - Evaluatie per programmalijn

Programmalijn 1: Het Cultuurgebouw als spil in een netwerk van culturele kernen

De programmalijn Het Cultuurgebouw als spil heeft een drieledig karakter. Allereerst is het de bedoeling dat Het Cultuurgebouw een centrumfunctie vervult binnen het culturele veld. Daarnaast biedt Het Cultuurgebouw initiatieven aan en is aanjager en makelaar van culturele activiteiten in de kernen, van zowel professionele als kleinschalige initiatieven.

Doelstelling Het Cultuurgebouw als spil[2]

"We zetten in op Het Cultuurgebouw als centrum van de culturele infrastructuur in Haarlemmermeer en als som van de in Het Cultuurgebouw gevestigde instellingen. Van daaruit bouwt Het Cultuurgebouw aan een levendig netwerk met het cultureel initiatief in de kernen. Dat geldt zowel voor de culturele activiteiten van Het Cultuurgebouw in de kernen als voor het kleinschalig (amateur) initiatief in de 31 kernen.'

Algemeen beeld

Het algemene beeld dat ontstaat uit de jaarverslagen, gesprekken met de stakeholders, de inwonersenquête, is dat Het Cultuurgebouw de afgelopen periode goede resultaten heeft geboekt. De vijf verschillende labels (Pier K, de bibliotheek Haarlemmermeer, Poppodium Duycker, Theater de Meerse en het Podium voor Architectuur) zijn ondergebracht in één organisatie; Het Cultuurgebouw. Hier is de eerste periode veel tijd en energie in gestoken.
Het Cultuurgebouw heeft een prachtig pand in Hoofddorp waar zij haar culturele aanbod binnen de verschillende labels aanbiedt. Deze activiteiten hebben een groot bereik zo blijkt uit de cijfers.
Veel mensen maken gebruik van de voorzieningen en van een aantal labels zijn de cijfers nog steeds stijgend (zie verderop de omschrijving per label). Schouwburg De Meerse kent een trouw en vast aantal bezoekers evenals poppodium Duycker waarvan de cijfers nog steeds toenemen. De inwonersenquête bevestigt dit beeld. Onder andere de bibliotheek en De Meerse zijn populaire culturele plekken. Uit de inwonersenquête blijkt verder dat mensen het aanbod in kwaliteit en diversiteit kunnen waarderen; er is genoeg variatie en genoeg te doen. Wel wordt opgemerkt dat inwoners de cursusprijzen aan de hoge kant vinden. Veelgehoord signaal is dat jeugd en minima hierdoor weinig gebruik maken van het aanbod.
Zichtbaarheid van het aanbod blijft een belangrijk aandachtspunt, zo blijkt ook uit de enquête. Het lijkt erop dat het aanbod van Het Cultuurgebouw de inwoners niet altijd bereikt. Uit de enquête bleek dat inwoners soms niet of niet op tijd op de hoogte zijn dat bepaalde activiteiten plaatsvinden, waar zij wel aan deel hadden willen nemen. De enquête geeft aan dat er ook behoefte is aan kunstzinnigere activiteiten, andere doelgroepen en meer te doen voor jeugd in de verschillende kernen.

[2] "Ruimte voor cultuur, Kansen voor ondernemerschap", raadsstuk 2012/0016382

Spreiding in de kernen

Naast het eigen culturele aanbod heeft Het Cultuurgebouw een netwerkfunctie die voornamelijk gericht is op samenwerken, verbinden en op het aanjagen van culturele activiteiten in de verschillende kernen. Voor het aanjagen van culturele activiteiten worden o.a. de vestiging van Pier K in Nieuw-Vennep en de verschillende bibliotheekvestigingen gebruikt. Wanneer we kijken naar de spreiding van de activiteiten, valt op dat de meeste activiteiten in Hoofddorp in het eigen pand aangeboden worden, daarna volgt Nieuw-Vennep. In de kleinere kernen wordt weinig cultuur aanboden door Het Cultuurgebouw, met uitzondering van de Week van de amateurkunst en balletlessen op locatie. Dit beeld wordt bevestigd door de inwonersenquête, waar mensen aangeven dat zij bijvoorbeeld vanuit Spaarndam meer op Haarlem en Amsterdam georiënteerd zijn dan op het aanbod binnen de eigen gemeente. Ook uit de gesprekken met stakeholders komt dit punt aan de orde. Er zijn zoveel mooie locaties die nu niet optimaal gebruikt worden. De grote geografische spreiding binnen de gemeente zorgt voor spanning in het aanbod. Daarbij stuit Het Cultuurgebouw bij het organiseren in de kernen op veel logistieke, praktische en financiële problemen (beheerkosten, huurvraagstukken) omdat zij hier zelf geen accommodaties hebben.

Spil in een netwerk van culturele kernen

Het Cultuurgebouw werkt met veel partijen samen, zowel culturele instellingen als sociaal-maatschappelijke instellingen. De samenwerkingen zijn de afgelopen jaren doorontwikkeld en versterkt (zie verder o.a. pijler 4 en 5). Zo zijn er veel samenwerkingen geïntensiveerd met scholen op het gebied van het sociaal domein en met de erfgoed en musea partners. Daarnaast heeft Het Cultuurgebouw veel geïnvesteerd in de relatie met de gemeente en de gemeenteraad.

In 2020 heeft Het Cultuurgebouw haar eigen visie ontwikkeld en gepresenteerd. Deze visie sluit goed aan bij de aanbeveling die we in de actualisatie doen.

Conclusies per label

Pier K

Pier K heeft naast de hoofdvestiging in Het Cultuurgebouw, een nevenvestiging in Nieuw-Vennep en biedt cultuureducatieprogramma's aan op de scholen in Haarlemmermeer. Het bereik van de activiteiten is hoog en groeit nog steeds. Zie voor een verdere analyse programmalijn 3, cultuureducatie en jongerencultuur.
In het kader van de bezuinigingen is op administratieve en financiële ondersteuning bezuinigd en niet op de activiteiten en het Kunstencentrum zelf. Hierdoor is wel een investeringsachterstand opgelopen op verschillende posten (w.o. ICT).

Bibliotheek

De bibliotheek in Haarlemmermeer heeft meerdere vestigingen. Naast de Centrale in Het Cultuurgebouw in Hoofddorp, zijn er locaties in Hoofddorp Floriande, Nieuw-Vennep, Badhoevedorp en Zwanenburg . De bibliotheek zit volop in een transformatie, van het uitlenen van boeken (klassieke functie) naar een meer maatschappelijke functie waar basisvaardigheden en de participatie van inwoners verbeterd kunnen worden (denk aan het tegengaan van laaggeletterdheid, zeer actueel in deze tijd, computerkennis, informatievoorziening en ontmoeting).

Klassieke functie

Wanneer we kijken naar het ledental van de bibliotheek zien we dat dit de afgelopen jaren gedaald is. Dit is conform de landelijke tendens en de verwachting is dat dit blijft dalen in de toekomst. Het aantal uitleningen is ten opzichte van 2016 gedaald in alle vestigingen. Het aantal uitleningen van e-books is gestegen. Uitleningen voor de bibliotheek op school zijn licht gedaald.

Het aantal bezoekers is licht gestegen. Dit heeft te maken met de werk- en studieplekken en de activiteiten op het gebied van het sociaal domein (de maatschappelijke functie).

Maatschappelijke functie

De bibliotheek is al enige jaren bezig in het sociaal domein en werkt met diverse partijen samen op dit gebied.
Laaggeletterdheid, digitalisering, arbeidsmarkt zijn belangrijke focuspunten geweest en zullen dit in de toekomst blijven. De bibliotheek heeft hiervoor de afgelopen 4 jaren verschillende programma' s opgezet, zoals o.a. Taalhuis, voor iedereen die beter wil leren lezen, schrijven en spreken. In vergelijking met eerdere jaren zien we een stijging van de activiteiten van het Taalhuis en ook de uitbreiding op verschillende scholen en de 3 nieuwe vestigingen duiden op deze tendens. Voor jeugd en senioren is de bibliotheek een waardevolle (studie) en ontmoetingsplek. Een veelgehoord geluid (ook uit andere gemeenten) is dat de bibliotheek fungeert als een voorportaal van de sociale instellingen; juist door het laagdrempelige karakter van de bibliotheek komen mensen gemakkelijker zonder direct doorverwezen te worden. Deze functie is waardevol binnen het sociaal domein, omdat de laagdrempeligheid ervoor zorgt dat deze doelgroep niet door hoeft te stromen naar een meer officiëlere instelling.

	2017	2018	2019
Bezoekers	524.120	517.665	526.849

Bezoekersaantallen bibliotheek

Poppodium Duycker

Het poppodium heeft zich afgelopen 4 jaren ontwikkeld naar een bloeiende zwaan. Het podium heeft een verandering aangebracht in haar programmering en trekt nu een andere doelgroep (40+).

Het bezoekersaantal is ten opzichte van 2016 met ongeveer 25% toegenomen en ook kent het podium veel programma's op het gebied van het sociaal domein en jeugd en jongeren. Duycker kent een vaste en hechte club pro-actieve vrijwilligers die tevens als ambassadeur functioneren. Voor de jeugd wordt nog steeds geprogrammeerd, op scholen en in Het Cultuurgebouw zelf. De laatste zijn financieel lastige avonden die weinig inkomsten opleveren.
Het senioren rock koor is ondertussen een begrip in Haarlemmermeer en
omstreken aan het worden.

	2017	2018	2019
Bezoekers	33.179	37.583	39.698

Bezoekersaantallen poppodium Duycker

De Meerse

Schouwburg De Meerse toont een afspiegeling van het landelijk theateraanbod, zoveel mogelijk aansluitend op de smaak en interesse van de inwoner van Haarlemmermeer. Dit blijkt ook uit de inwonersenquête; De Meerse staat op de 1e plaats van bezochte culturele plekken. Het bezoekersaantal levert eenzelfde constant beeld op. Met in 2018 een uitschieter naar boven, vanwege het jubileumjaar. De Meerse heeft in termen van podia een middelgrote zaal en een lange geschiedenis van loyale en betrokken artiesten en trouwe klanten. Inwoners van Haarlemmermeer houden van cabaret en theater, maar ook de anders disciplines, zoals dans en klassieke muziek worden hoog gewaardeerd. De programmering in het oude Raadhuis werkt goed als springplank als podium naar de grotere podia, zo is gebleken.

	2017	2018	2019
Bezoekers	96.341	105.334	96.238

Bezoekersaantallen schouwburg De Meerse

[3] En ook op meerdere scholen is het mogelijk om boeken te lenen.

Podium voor Architectuur

Het Podium voor Architectuur is het kennis en ontwerp netwerk van de regio Haarlemmermeer en Schiphol. Zij organiseert activiteiten voor een breed nationaal en internationaal publiek, experts, bedrijven en inwoners. De afgelopen jaren zien we een constant bezoekers en deelnemersaantal. In den lande verdwijnen de meeste architectuurpodia omdat er veel afhankelijkheid is subsidiegelden. Het Podium voor Architectuur onderscheidt zich hierin, mede door de kwaliteit van de cases als door de zichtbaarheid en het enorme netwerk dat men heeft.

	2017	2018	2019
Deelnemers	6711	4251	4242
Bezoekers	17.837	6.130	14.070

Bezoekersaantallen en deelnemers Podium voor Architectuur

Gestelde doelen voor de periode 2017-2020[4]

1. Samenwerking; het netwerk waarbinnen Het Cultuurgebouw zich beweegt, wordt de komende vier jaar bestendigd en doorontwikkeld. Het Cultuurgebouw zal hierbij meer de rol van makelaar pakken. Uit de jaarverslagen blijkt Het Cultuurgebouw haar rol van makelaar goed op heeft gepakt. Ze werkt samen met heel veel verschillende partijen en faciliteert, verhuurt en ondersteunt waar mogelijk.
2. Zichtbaarheid vergroten; niet alleen als grootschalige professionele aanbieden van 'eigen' activiteiten, maar ook 'buiten', op locatie en in de wijken en kernen. Dit zal Het Cultuurgebouw doen langs 2 sporen:

a. *Digitale marktplaats* – Na een periode van voorbereiding is het concept van de digitale marktplaats gereed om de komende vier jaar te worden 'uitgerold' en een regelmatige virtuele verblijfplaats voor in principe alle actieve en passieve cultuurbeoefenaars van Haarlemmermeer te worden. Het concept van de digitale marktplaats is na afstemming en overleg met de gemeente niet doorgegaan. De benodigde (vooral ICT) investeringen om dit te realiseren wogen niet af tegen het beoogde doel. In overleg met gemeente is dit project in 2018 stopgezet.

b. *Omvorming van Pier K vestiging in Nieuw-Vennep tot een tweede Cultuurgebouw-*
Er is onderzoek gedaan naar de haalbaarheid en realiseerbaarheid van de omvorming van Pier K. Uiteindelijk bleek dat de luchtbehandeling van het pand niet in het financiële plan was meegerekend. Hier door kon de investering niet uit en is het plan niet doorgegaan.

Programmalijn 2- Cultureel Ondernemerschap

Doel van de programmalijn cultureel ondernemerschap is ervoor zorgen dat het cultureel aanbod en de culturele instellingen minder afhankelijk worden van overheidssubsidie door het verwerven van eigen middelen. Cultureel ondernemerschap vraagt aan de andere kant van de subsidieverstrekker (in dit geval de gemeente) meer flexibiliteit (in subsidiesystematiek), vertrouwen en ruimte ten opzichte van de instellingen.

Doelstelling Cultureel ondernemerschap[5]

"Wij maken in onze afspraken met de instellingen ruimte voor cultureel ondernemerschap omdat ondernemerschap leidt tot meer innovatief en passend cultureel aanbod voor inwoners, bedrijven en bezoekers van de gemeente. Door meer ondernemerschap slagen instellingen er in om het eigen financiële draagvlak te vergroten en meer maatschappelijke allianties aan te gaan."

[4] Actualisatie cultuurbeleid 2017-2020, 2017.0035360a.
[5] "Ruimte voor cultuur, Kansen voor ondernemerschap", raadsstuk 2012/0016382

Algemeen beeld cultureel ondernemerschap

In de evaluatie van het cultuurbeleid in 2016 is geconcludeerd dat er geen kwantitatieve targets voor 2020 zullen worden gesteld, maar dat voornamelijk naar kwalitatieve doelen wordt gekeken.

De programmalijn lijkt vooral toegeschreven naar de casus van Het Cultuurgebouw:

- Middelen die vrijvallen bij afstoten of onderhuur van huisvesting vormen geen deel van Cultureel ondernemerschap omdat huisvesting in de regel (bijna) geheel door de gemeente wordt gesubsidieerd; ze worden daarom in mindering gebracht op de subsidie.
- De gemeente verlangt van de gesubsidieerde instellingen een integrale kostprijsberekening voor producten en diensten om een reële marktprijs te waarborgen en zo concurrentievervalsing te voorkomen.
- Ondernemerschap vraagt ook de opbouw van een eigen reserve voor investeringen en het opvangen van mindere resultaten. De huidige subsidiesystematiek staat dit slechts beperkt toe. Vooralsnog is deze systematiek niet gewijzigd.

Er is de afgelopen periode geïnvesteerd op efficiency en samenwerken tussen de culturele instellingen.

Geconcludeerd kan worden dat de nadruk van cultureel ondernemerschap in Haarlemmermeer vooral ligt op één aspect van cultureel ondernemerschap, namelijk de subsidierelatie tot de instellingen. En de financiële uitwerking daarvan. Uit meerdere gesprekken met de instellingen komt naar voren dat instellingen heel welwillend zijn en graag meer willen doen, maar dat de subsidiesystematiek en regels van de gemeente de benutting van andere geldstromen in de weg staan. Bijvoorbeeld commerciële inkomsten zoals verhuur, maar ook horeca (denk aan de moeilijkheden die instellingen ervaren met de wet op para-commercie).

Daarnaast geven stakeholders aan dat zij het begrip ondernemerschap te smal en beperkend gedefinieerd vinden, namelijk alleen het binnenhalen van 3e geldstromen. Terwijl samenwerking volgens hen de sleutel is tot cultureel ondernemerschap, elkaars kwaliteiten en elkaars netwerken benutten, inspelen op behoeftes in de markt en in de maatschappij. Initiatief nemen, en verantwoordelijkheid nemen om de financiering rond te krijgen. Een mentaliteit van aan de slag en experiment. De ervaring is dat de samenwerking leidt tot nieuwe inzichten en een verrijking van het uiteindelijke aanbod dat daardoor tot stand komt, maar ook dat er enorm veel enthousiasme en energie bij vrijkomt.

Helaas staat de manier van financiering door middel van subsidies soms de wil of het doel van samenwerken in de weg. Het gevaar om gekort te worden op de subsidie bij het verkrijgen van derde geldstromen is een reële drempel om actief te ondernemen. Ook al wordt deze externe financiering voor zeer specifieke aanwending van de middelen gebruikt. Als een instelling door deze extra financiering door de gemeente gekort wordt, ontstaat er letterlijk een tekort op de gesubsidieerde initiatieven/programma's.

Verschillende partijen geven aan het gemeentelijk beleid juist concurrentie in plaats van samenwerking stimuleert. Het risico ontstaat dat organisaties hierdoor de reflex ontwikkelen om geen energie te steken in 'ondernemende' activiteiten.

Doelen voor de periode 2017-2020[6]

1. Efficiency van accommodaties; maatschappelijk vastgoed en kruisbestuivingen daarin in combinatie en Het Cultuurgebouw als spil.
2. Integrale kostprijsberekening.
3. Vorming algemene reserve.

Voor de uitvoering van het onderdeel Cultureel ondernemerschap zijn in de actualisatie bovenstaande uitgangspunten benoemd die in een leidraad verder uitgewerkt dienden te worden.

[6] Actualisatie cultuurbeleid 2017-2020, 2017.0035360

Eind 2019 heeft de portefeuillehouder echter besloten – vooral na recente ervaringen met Het Cultuurgebouw – af te zien van verdere uitwerking en de kaderstelling bij de uitwerkingsnota als het hoogst haalbare te beschouwen.
In het collegeakkoord van begin 2019 wordt Cultureel ondernemerschap expliciet genoemd: 'De gemeente zal cultureel ondernemerschap stimuleren en waar nodig faciliteren.'

Belangrijke conclusie uit deze evaluatie is dat cultureel ondernemerschap vooral focust op een aspect van cultureel ondernemerschap, namelijk de definiëring van de regels voor subsidieverlening. Het begrip mag duidelijk breder gedefinieerd worden en vraagt van beide partijen commitment. Een aanpassing van de subsidiesystematiek en bijgaande regels, is een eerste voorwaarde.

Programmalijn 3 - Cultuureducatie en cultuur voor jongeren

De programmalijn cultuureducatie en cultuur voor jongeren heeft een tweeledig karakter. Allereerst betreft het cultuureducatie in het onderwijs. Daarnaast is er het vrijetijdsaanbod; een aantrekkelijk cultureel aanbod voor jeugd en jongeren omdat dit binnen de gemeente een grote doelgroep is.

Doelstelling Cultuureducatie en jongerencultuur[7]
"We stimuleren het creatief vermogen van kinderen door aansluiting van cultuur in het onderwijs en ondersteunen de kennismaking van leerlingen met kunst en cultuur door een brede mix te maken van de methodiek van Kunstmenu en Cultuurparcours, Kunst in Leren en doorlopende leerlijnen. De vraag van het onderwijs is daarbij voor ons leidend. Het is belangrijk dat culturele instellingen maatwerk kunnen leveren aan het onderwijs en ook zorgen voor een educatief aanbod voor de eigen bezoekers. We vinden het belangrijk dat er in de gemeente een consistent aantrekkelijk cultureel aanbod is voor jeugd en jongeren, want die doelgroep is relatief groot in de gemeente. We vinden het belangrijk dat deze groep Haarlemmermeer blijft waarderen als een aantrekkelijke gemeente. Dat betekent ook dat de culturele instellingen in onze gemeente hun marketing ook op de doelgroep jongeren richten."

Algemeen beeld
Cultuureducatie op school
Sinds de start van de cultuurvisie is er veel geïnvesteerd in cultuureducatie op de scholen en dat blijkt ook uit de resultaten. Er gebeurt ontzettend veel op de scholen. De brede mix die in de cultuurvisie wordt nagestreefd, wordt op scholen uitgevoerd via de programma's Kunstmenu voor het primair onderwijs en Cultuurparcours voor het voortgezet onderwijs. Vanuit circa 500 cultuuronderwijsactiviteiten stellen scholen jaarlijks hun cultuurprogramma samen. De gemeente matcht de financiële bijdrage van de school per leerling en faciliteert een onafhankelijk projectleider KCOS (Kunst en Cultuur op School), die adviseert in het programma en het aanbod. Uitgangspunt van de cultuurvisie is dat scholen vanuit eigenaarschap hun cultuurprogramma opstellen.

Alle scholen in Haarlemmermeer maken op dit moment gebruik van deze regeling. Cultuuronderwijs is bij alle overkoepelende besturen en scholen voor zowel primair als voortgezet Onderwijs al jaren vanzelfsprekend en er is veel draagvlak voor eigenaarschap van scholen bij het samenstellen van hun basisprogramma. Haarlemmermeer kent in dat opzicht nauwelijks 'consumerende' scholen meer. Scholen ervaren de samenwerking met Pier K erg positief.

[7] "Ruimte voor cultuur, Kansen voor ondernemerschap", raadsstuk 2012/0016382

Zowel op het primair als op het voortgezet onderwijs stijgt het de deelname van het aantal leerlingen nog steeds. Vooral de discipline Muziek kent een grote groei, mede dankzij deelname aan het programma Muziekimpuls. Haarlemmermeer is innovatief op het gebied van cultuureducatie, bijvoorbeeld met een combinatie van e-learning en samenspel in muziekonderwijs (Blended learning). Dit wordt steeds meer aangeboden (en afgenomen door de scholen).
Ook is de afgelopen 4 jaren, wederom deelgenomen aan het OCW-programma Cultuureducatie met Kwaliteit 2017-2020 ((CMK2). Deze trajecten zijn ingezet op onder andere verdiepende cultuurprogramma's in een meerjarige samenwerking op CultuurMagneetScholen, CultuurProject-Scholen en in het Speciaal Onderwijs, tot meer verkennende samenwerkingen met scholen.

	2017	2018	2019
Aantal leerlingen PO	19.076	21.410	22.833
Aantal leerlingen VO	5.672	4.565	5.263

Bereik cultuureducatie in het onderwijs Pier K

Ook op erfgoedgebied is veel gebeurd. De musea hebben cultuureducatieprogramma's aangeboden, kort en langdurig. Erfgoed wordt veel genoemd door scholen bij cultuureducatie; de eigen leefomgeving verkennen. Men is positief, en wanneer we naar de inschrijvingen op erfgoedprogramma's kijken valt op dat deze sinds 2016 enorm zijn gestegen. Het lokale erfgoednetwerk dat door Pier K binnen CMK1 werd geïnitieerd, nam de afgelopen jaren vastere vorm aan. Kanttekening is dat de een aantal erfgoedpartners voornamelijk werken met vrijwilligers en daarom meer moeite hebben om een educatief programma aan te bieden. Hier is de vraag om meer coördinatie vanuit Pier K.

Cultuureducatie in de vrije tijd

Naast cultuureducatie op scholen is cultuureducatie in de vrije tijd een andere belangrijke doelstelling van deze programmalijn. Het betreft jeugd en jongeren, maar ook ouderen en senioren. In totaal zien we dat de deelname aan cultuureducatie in de vrije tijd is gestegen, zeker ten opzichte van 2016. Wanneer we binnen de verschillende doelgroepen kijken, zouden leerlingen op school idealiter enthousiast worden waardoor zij in hun vrije tijd graag naar een culturele cursus of workshop of festival gaan. Wanneer we kijken naar de cijfers blijkt dat een deel van de leerlingen zeker hun weg vindt naar het vrije tijdsdomein. Dit is ongeveer 1/3e op het totaal.
Deelname onder de doelgroep volwassenen is lager dan bij de jeugd. Door bezuinigingen zijn een aantal programma's en groepen weggevallen of de kosten van de cursussen verhoogd. Dit vertaalt zich terug in de deelname aantallen. Deze stijgen nog steeds, maar minder snel dan voorheen. De respons van de inwonersenquete geeft meerdere malen aan dat respondenten de prijs van de cursussen te duur vinden, waardoor veel kinderen niet op les kunnen. Het aanbod voor de doelgroep van 12-16 mag omhoog (buiten schooltijd) en er is vraag om meer te doen voor jeugd in de verschillende kernen. Zichtbaarheid en communicatie van het aanbod komt ook naar boven. Men is soms niet geïnformeerd over de activiteiten.

	2016-2017	2017-2018		2018-2019	2019-2020	2020-2021
Kunstfort		1		9	24	29
Crash	12	10		2	13	13
Haarlemmermeermusea	9	14	14	4	14	86
Transportmuseum						4
Fort van Hooffdorp						2
Totalen	**21**	**25**		**15**	**51**	**134**

Tabel 2 Aantal inschrijvingen erfgoededucatie door scholen

	2017	2018	2019
Jeugd	6.984	6.636	9.391
Volwassenen	6.807	6.225	9.221

Cultuuronderwijs in de vrije tijd

Gestelde doelen voor de periode 2017-2020[8]

1. *Implementatie van de doorgaande leerlijnen*
   Een van de doelen was om in te zetten op de uitvoering van programma's met doorlopende leerlijnen. Hier is hard aan getrokken, het blijkt lastig te realiseren, omdat het in het onderwijs te weinig een issue is. De hoge werkdruk en het hoge personeelsverloop binnen het onderwijs maken dat de brede blik die hiervoor nodig is, weleens ontbreekt. Wel zien we uit de keuzes en totstandkoming van de jaarlijkse programma's dat het curriculum gestuurd denken toeneemt.
2. *Deskundigheidsbevordering van de leerkrachten:*
   Hier is veel in geïnvesteerd; elke school dient een coördinator te hebben om te bemiddelen tussen het onderwijs en cultuur. Door gastlessen, coaching en tijdens studiedagen werden leerkrachten ingevoerd op inhoud of op borging en gebruik van (digitale) methodes. Op het gebied van mediakunst en media-educatie ontstonden innovatieve projecten op maat. Door het hoge verloop en de werkdruk werd er door het onderwijs anders geprioriteerd.
3. *Eigenaarschap van de scholen:*
   Zoals gezegd zijn er in Haarlemmermeer nauwelijks 'consumerende' scholen meer. Er is sprake van flexibiliteit, een divers programma en er wordt meegedacht. Speciaal onderwijs scholen doen mee, dit is intensief en vraagt van cultuur een andere aanpak. Ook zijn er speciale CultuurMagneetScholen die zich profileren met cultuuronderwijs naar (nieuwe) leerlingen, hun ouders en de directe omgeving.

Conclusie: er gebeurt veel op het terrein van cultuureducatie. Er is een heel hoog bereik van leerlingen en deelnemers en het aanbod is goed afgestemd op de behoefte. Voor scholen is cultuureducatie een vanzelfsprekendheid en er wordt op meerdere terreinen samengewerkt. Ook de scholen in speciaal onderwijs doen mondjesmaat mee. Tegelijk is het programma vooral gericht op onderwijs en de scholen en veel minder op het vrije tijds domein, zowel het buitenschoolse deel voor de jeugd als de vrije tijd voor volwassenen. De stakeholders missen de dwarsverbanden binnen het aanbod en geven aan dat er te weinig samenwerking tussen verschillende cultuur doelgroepen bestaat (jong- oud bv samen).

Programmalijn 4 - Landschap en geschiedenis als inspiratiebron

De programmalijn landschap en geschiedenis als inspiratiebron is onderverdeeld in drie aandachtsgebieden. Allen hebben als hoofddoel; het vertellen van het verhaal van Haarlemmermeer, met het landschap als drager en identiteit van die geschiedenis. Het (historisch) cultureel erfgoed van de gemeente, de bestaande museale structuur die het verhaal van Haarlemmermeer vertelt (oftewel de musea) en de infrastructuur voor beeldende kunst, vormgeving en architectuur. Deze pijler omvat het tweede netwerk, naast het Cultuurgebouw en de amateurkunsten binnen de gemeente. De cultuurvisie verwoordt het als volgt:

Uit de cultuurnota[9]**:**
'Wij zetten in op meer aandacht voor de ontstaansgeschiedenis van Haarlemmermeer. Die unieke geschiedenis is nog altijd terug te vinden in het stedelijke en in het Groene landschap. Musea, kunst, architectuur en cultuurhistorie tonen die landschappelijke en culturele kenmerken aan inwoners en bezoekers en leggen verbindingen tussen sporen uit het verleden en de hedendaagse en toekomstige ontwikkelingen in onze gemeente.'

[8] Actualisatie cultuurbeleid 2017-2020, 2017.0035360
[9] "Ruimte voor cultuur, Kansen voor ondernemerschap", raadsstuk 2012/0016382

Algemeen beeld landschap en geschiedenis als inspiratiebron

Erfgoed

Er is veel gebeurd op het gebied van erfgoed de afgelopen jaren. Zo is in 2019 de integrale erfgoednota gerealiseerd, evenals de archeologienota. Beide nota's zorgen voor een meer integrale benadering van erfgoed en ruimtelijke ontwikkeling, zoals gesteld als 1 van de doelen voor 2017-2020. Verder zijn er een aantal goede herbestemmingen gerealiseerd zoals Sugar City, de boerderij waar C bèta in gevestigd is, Fort Hoofddorp, de Margaretha's hoeve.

In 2017 is de Landschapstriënnale georganiseerd, een goede gelegenheid om het regionale te laten zien aan een groter publiek. Daarnaast is vorm gegeven aan de wens van het college om de Ringdijk, Ringvaart tot gemeentelijk monumenten te maken. Dit met behulp van een Beeld Kwaliteitsplan, ontwikkelprincipes en de top 10 van monumenten. Momenteel telt Haarlemmermeer 136 monumenten en veel speciale erfgoedlocaties. Landgoed de Olmenhorst, het Cruquius gemaal, het Kunstfort bij Vijfhuizen, Molen de Eersteling zijn het meest bekend en bezocht onder de inwoners. Het landschap en de geschiedenis van Haarlemmermeer zijn uniek. Uit de evaluatie blijkt dat dit meer uitgedragen mag worden, zowel door de instellingen als door de gemeente zelf. Haarlemmermeer kent vele erfgoedparels, zoals bijvoorbeeld de Stompe Toren, de Ringvaart/ Ringdijk, het unieke polderlandschap. Het landschap, onderdeel zijn van de Stelling van Amsterdam en die unieke locaties mogen een veel grotere rol gaan spelen binnen het cultuuraanbod. Er zijn zoveel mooie locaties die nu niet gebruikt worden. Het landschap mag veel meer gezien worden als cruciale drager van alles. De identiteit van Haarlemmermeer, de geografische verspreiding van culturele locaties zijn de basis van de cultuur. Steek die locaties in als plekken voor cultuur aanbod. Gebruik, wees trots en draag uit wat Haarlemmermeer te bieden heeft, aldus de stakeholders.

Ook zijn de stakeholders van mening dat het landschap als drager van de ruimtelijke ontwikkelingen nog te weinig is ingebed en in de gemeentelijke structuur. Het komt nog vaak voor dat monumenten/erfgoed te laat bij een herstemmingsproces betrokken worden. Dit zorgt voor vertraging in het proces en is een gemiste kans voor alle betrokkenen. Initiatiefnemers voor een herbestemming moeten soms een ware hindernisbaan doorlopen voordat ze zo ver zijn dat hun initiatief uitgevoerd kan worden. Dit wordt ook zo ervaren op andere punten en ontneemt zo het ondernemerschap van de instellingen/ initiatiefnemers.

Stakeholders geven aan dat ze flexibele ruimte binnen de cultuurbegroting missen voor nieuwe initiatieven, experiment en innovatie. Een nieuw festival zoals bijvoorbeeld de Grazende Zwaan kan alleen opgezet worden met nieuwe of vrijgemaakte middelen.

Museale infrastructuur

Haarlemmermeer telt 4 musea (waarvan 3 gesubsidieerd) en een dependance van het Rijksmuseum op Schiphol (geen subsidierelatie). Alle musea hebben cultuureducatieve programma's opgezet die worden afgenomen door de scholen. De erfgoedprogramma's voegen veel waarde aan de huidige programma's toe, zijn gericht op lokale situatie en voegen echt iets toe en we zien ook dat scholen dit waarderen omdat het bereik en de afname sinds 2016 fors is gestegen (zie programmalijn 3).

Kunstfort Vijfhuizen, Museum de Cruquius en Podium voor Architectuur hadden een opdracht om gezamenlijk een (nieuw) festival te organiseren. Uiteindelijk is dit de Grazende Zwaan geworden georganiseerd door de Karavaan. Het is een heel gelaagd en succesvol festival met hoge bezoekerswaardering. Alle musea laten innovatie zien, Crash heeft een professionaliseringsslag gemaakt, Cruquius heeft een vernieuwde inrichting en er is een besluit genomen voor het vernieuwen

en herinrichten van het museum. Dit om het verhaal van Haarlemmermeer nog sprekender aan te kunnen bieden. Het Cruquius museum geniet landelijke en internationale bekendheid en is in die zin een belangrijke trekpleister voor Haarlemmermeer.
Desalniettemin geldt voor alle musea geldt dat er kansen liggen om zichtbaarder te worden en zichzelf te profileren, zowel in-, als buiten Haarlemmermeer.

Stichting Haarlemmermeermuseum de Cruquius
Bestaande uit het Cruquius Museum, het Historisch Museum en Meer-Historie. De afgelopen jaren is de stichting (Cruquius) in volle voorbereiding voor het invullen van de vernieuwing en de herinrichting. De musea zijn nog gehuisvest op verschillende locaties in de polder, maar dat verandert. Vanaf 2022 hoopt men op een locatie op het terrein van het Cruquiusgemaal het verhaal van Haarlemmermeer te kunnen vertellen. Qua bezoekersaantallen is de stichting erg stabiel, en valt zelfs een lichte stijging waar te nemen. Vooral te vinden in het aantal leerlingen dat het museum bezoekt.
In 2019 is het Cruquius ook een samenwerkingsverband aangegaan met amsterdam&partners, belangrijk voor het vergroten van de zichtbaarheid van het museum binnen de MRA.

	2017	2018	2019
Bezoekers	37.953	38.371	38.382
Leerlingen van scholen	5145	5.867	5.798

Bezoekersaantallen Cruquius

Kunstfort Vijfhuizen
Het Kunstfort heeft de afgelopen jaren een enorme groeispurt gemaakt. Het kan zich met de meerjarenbijdrage presentatie-instellingen van het Mondriaan Fonds tot de kern van de beeldende kunst in Nederland rekenen. Het fort wint aan internationale bekendheid en dat is in de regio en voor de allure van de gemeente eveneens een grote winst.

Luchtoorlog en Verzetsmuseum Crash 1940 – 1945
Crash heeft de afgelopen jaren een grote professionaliseringsslag gemaakt. Dit komt ook naar voren in de stijgende bezoekersaantallen. Wat opvalt is dat vooral het educatieve bezoek door schoolleerlingen en jeugd flink is gestegen. Door het pakkende thema en het aanbieden van een cultuureducatief programma is dit een logische verklaring van het stijgende aantal bezoekers.

	2017	2018	2019
Bezoekers	2.247	2.666	4.073

Bezoekersaantallen Crash

Nationaal Transportmuseum
Is een goedlopend museum gevestigd in Haarlemmermeer, waar de gemeente geen subsidierelatie mee heeft. Wel is er in 2020 een eenmalige bijdrage gedaan voor de coronacrisis.

Beeldende kunst, vormgeving en architectuur
Op het moment van schrijven van deze evaluatie telt de gemeente 152 beelden/ kunstuitdrukkingen in de gemeente. Door de stakeholders wordt de kunst in de openbare ruimte beschouwd als een identiteitsdrager in het landschap. Men beschouwt het als onderdeel van de ‘nieuwe’ identiteit van Haarlemmermeer, waarbij de synergie goed is met de ‘oude’synergie (het landschap, ergfoed). Belangrijke vraag voor de komende jaren is of we met het huidige beeldenaantal verzadigd zijn.

De gemeente is recentelijk begonnen om de toelage van de galerieën af te bouwen, omdat dit voornamelijk een commerciële aangelegenheid betreft. Er zijn 3 broedplaatsen, Ginds, Bogotá en het kunstfort Vijfhuizen

Podium voor architectuur

Zie pijler 1- Cultuurgebouw

Gestelde doelen uit de actualisatie 2017-2020 [10]

1. Meer integrale benadering (integrale Erfgoednota) van erfgoed en ruimtelijke ontwikkeling, inclusief waarborgen met betrekking tot archeologische waarden. De integrale erfgoednota is door de raad vast gesteld voor de periode van 2020-2030, evenals de archeologienota.
2. Ringdijk/ Ringvaart gemeentelijk erfgoed benoemen- onderzoeken hoe we de ringdijk en ringvaart kunnen voordragen voor provinciaal erfgoed en (inter)nationaal erfgoed. De karakteristieken te beschermen en ontwikkelen, zodat de historie, identiteit en herkenbaarheid van de Ringdijk en de Ring vaart vanzelfsprekend worden voor bewoners, (inter)nationale bedrijven, (inter)nationale toeristen en organisatoren van (inter)nationale evenementen. De Ringvaart/ Ringdijk is benoemd tot gemeentelijk erfgoed. Er zijn 9 verhaallijnen gekozen en aan de hand van deze verhaallijnen worden nu een aantal gemeentelijke monumenten aangewezen.
3. Verbetering museale infrastructuur (met Cruquius) verdere totstandkoming van Haarlemmermeer Museum De Cruquius. Museale infra is verder ontwikkeld. Cruquius museum doet het goed. De herinrichting van het Gemaal is aan de orde geweest, waardoor er veel meer interactie in het museum is. Ook de nieuwbouw en de toestemming van de raad hiervoor zijn hoogtepunten uit afgelopen jaren.
4. Meer synergie tussen beeldende kunst/ architectuur/ erfgoed/ RO/ beeldende kunst, architectuur, erfgoed, ruimtelijke ontwikkeling, citymarketing, recreatie en toerisme en onderwijs, ook in de promotie van Haarlemmermeer buiten de gemeentegrenzen. Landschap is niet per se een groot onderdeel van de cultuurvisie, terwijl het wel een hele prominente rol speelt in deze gemeente.
5. Verbreding van draagvlak. We juichen initiatieven voor onderzoek, promotie, educatie en kennisdeling toe. De musea hebben een erfgoededucatieprogramma opgesteld voor de scholen (zie pijler 3).

Programmalijn 5 - Specialiseren en samenwerken in een regio

Haarlemmermeer ligt tussen een aantal belangrijke culturele steden (Haarlem, Leiden, Amsterdam). Om te zorgen dat het culturele aanbod niet schuurt of concurreert met deze steden is de keuze gemaakt om op de eigen inwoners te focussen en samen te werken waar mogelijk.

Doelstelling Specialiseren en samenwerken inde regio [11]

"Haarlemmermeer is onderdeel van de metropoolregio en ingebed tussen een aantal belangrijke culturele steden. Wij geven in ons beleid daarom prioriteit aan die culturele programmering die bestemd is voor onze eigen inwoners en die activiteiten die voortkomen uit de unieke kwaliteiten van Haarlemmermeer. Daarnaast willen we op een aantal onderwerpen regionale samenwerking en afstemming organiseren."

Algemeen beeld

Haarlemmermeer behoort tot de Metropool Regio Amsterdam (MRA), waaraan iedere gemeente in deze regio financieel bijdraagt. De MRA biedt een hoogwaardig en internationaal onderscheidend cultureel aanbod, zowel in voorzieningen (musea, podia, festivals) als in erfgoed (monumenten/ archeologie) en cultuurlandschappen. Mede dankzij dit rijke culturele leven wil hoogopgeleid talent (human capital) en daarmee bedrijven zich vestigen en trekt de regio een steeds grotere stroom (internationale) bezoekers.

[10] Actualisatie cultuurbeleid 2017-2020, 2017.0035360

[11] "Ruimte voor cultuur, Kansen voor ondernemerschap", raadsstuk 2012/0016382

De samenwerkende overheden binnen deze regio hebben de krachten gebundeld op o.a. het gebied van kunst, cultuur en erfgoed en wisselen kennis en expertise uit. Alle steden en deelregio's vertegenwoordigen een eigen identiteit die wordt weerspiegeld in specifieke culturele kwaliteiten en trekpleisters. In 2018 is voor de MRA een regioprofiel voor kunst en cultuur opgesteld "Meer dan de delen: programma Kunst, Cultuur en Erfgoed 2019-2024'. De twee primaire doelstellingen: meer cultuurparticipatie in de gehele regio en het toekomstbestendig maken van de sector in de MRA; partners werken samen aan het bevorderen van het cultuurbezoek van inwoners en bezoekers in de gehele regio en het faciliteren van toekomstbestendige cultuur en erfgoedsectoren. Hierbij wordt gekeken naar het bevorderen van samenwerking, zichtbaarheid, bezoek en toegankelijkheid, cultuureducatie en talentontwikkeling, ruimte en duurzaamheid en erfgoed. In het programma worden de 7 benoemde deelregio's uiteengezet op lokale kracht en uitdagingen. Hierdoor wordt zichtbaar waar sterke punten van de ene deelregio mogelijk een bijdrage kunnen leveren aan de uitdagingen waar een andere regio voor staat. Dit biedt een middel voor de regio's om zich ten opzichte van elkaar, complementair en in samenhang, positief te profileren.

Als sterke punten van de regio Amstelland-Meerlanden Metropool- mainport Haarlemmermeer, waar Haarlemmermeer naast Amstelveen onder valt, worden genoemd de faciliteiten, diversiteit, mogelijkheden en de ondernemende houding van instellingen en gemeenten. Haarlemmermeer heeft voor de grootte van de gemeente een behoorlijk kunstaanbod. Als uitdagingen worden genoemd: bereikbaarheid, versnippering, zichtbaarheid en daardoor ook samenwerking. Ditzelfde beeld volgt uit de inwonersenquête. Binnen het regioprofiel worden twee Haarlemmermeerse MRA magneten genoemd, namelijk het nieuw te bouwen Haarlemmermeermuseum De Cruquius en PARK21.

Speciale aandacht gaat uit naar een interessante trend, in een nieuwe vorm van amateurkunst. Een groeiende groep oudere inwoners is actief in rock-en popbandjes of dansgroepen. Zij hebben een eigen lokaal publiek van trouwe fans en kunnen profiteren van de goede voorzieningen om te repeteren of op te treden. Deze vorm van cultuurparticipatie is echte 'breedtekunst' omdat het mensen van diverse pluimage (sociaal-economische achtergrond, etnische afkomst of opleidingsniveau) bijeenbrengt. En is zeer uniek voor Haarlemmermeer.

Voordelen van het maken van een duidelijk regioprofiel wordt het gemakkelijker om regionaal kansen en uitdagingen te delen. Ook biedt samenwerking binnen de MRA mogelijk kansen voor co-financiering en wordt zo voldaan aan de landelijk gevraagde regioprofiel.

De culturele stakeholders geven aan dat het momenteel nog te vaak ontbreekt aan een goed verhaal over het belang, de nut en noodzaak van cultuur. Niet alleen bij de culturele organisaties maar ook bij de gemeente. Cultuur bepaalt in grote mate de identiteit van een gemeente, draagt bij aan de aantrekkelijkheid van het vestigingsklimaat van een gemeente en draagt bij aan de sociaal-economische stuctuur van een gemeente. Zowel gemeente als organisaties kunnen dat meer en met trots uitdragen.
Ander punt is dat stakeholders vinden dat aan de voorkant van een samenwerking duidelijker vastgelegd mag worden wat men in een samenwerking wil bereiken. Dat is op het moment nog te vaag. Voor gebieden van minder kwaliteit, heeft Haarlemmermeer nog weinig gebruik gemaakt van de kwaliteiten in de MRA regio. Sport profileert zich duidelijk en kan aanvullend zijn aan culturele organisaties. Sport heeft steeds gezocht hoe aanvullend te zijn. In de sport is zichtbaarheid standaard een punt van aandacht, voor cultuur is dat een grote uitdaging. Cultuur kan hier van sport leren en visie ontwikkelen. Ook kan cultuur leren van de vastberadenheid in sport, het doel is heilig.

Doordat Haarlemmermeer uit vele verschillende kernen bestaat adviseren de stakeholders om bij samenwerking meer gericht op locatie en minder vanuit het doel te starten. Veel kernen hebben een eigen signatuur waar je rekening mee kunt houden. Er zijn onvoldoende financiële middelen om voor alle kernen maatwerk te leveren. Een oplossing zou zijn om buurtschappen en stedelijke plaatsen te verbinden. De gemeente heeft gegevens over wat kernen delen en waarin ze verschillend zijn, dat kan een basis voor verbinding zijn. Passende samenwerkingspartners kunnen hierbij gezocht worden.
Daarbij moet duidelijker worden vastgelegd wat men in een samenwerking wil bereiken. Dat is op het moment nog vaak te vaag.
De behoefte van de bewoners dient de basis van een gemeenschappelijke visie te zijn. Maak duidelijk wat Haarlemmermeer wil en kijk van daaruit wat de bijdrage aan de MRA kan zijn.

Doelen voor de periode 2017-2020 [12]

1. Afstemming/ versterking cultuuraanbod op metropoolniveau - gerealiseerd
2. Profilering MRA samenhangend cultureel toeristisch product – gerealiseerd
3. het vinden van nieuwe functies voor leegstaande monumenten en erfgoedstructuren (hiervoor verwijzen we naar pijler 4- landschap en geschiedenis) – gerealiseerd

[12] Actualisatie cultuurbeleid 2017-2020, 2017.0035360

Bijlage 3 – Financieel overzicht

Begroting	2021	2022	2023	2024
5.3 Cultuurpresentie, cultuurproductie, cultuurparticipatie	12.800.500	12.786.100	12.771.700	12.757.400
5.4 Musea	393.600	393.600	393.600	393.600
5.5 Cultureel erfgoed	223.700	223.700	223.700	223.700
5.6 Media	5.775.700	5.775.700	5.775.700	5.775.700
Totaal Cultuur	**19.193.500**	**19.179.100**	**19.164.700**	**19.150.400**

Tabel Financieel overzicht

gemeente
Haarlemmermeer